

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Opracowane przez:

www.CentrumFunduszyUE.pl

Spis treści

Wstęp	4
1. Wnioski z diagnozy	7
2. Wizja i misja	12
3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym 13	
4. Kierunki działań podejmowanych do osiągnięcia celów strategicznych	18
5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	24
6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	42
7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	54
8. Obszary Strategicznej Interwencji.....	65
9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	68
10. Ramy finansowe i źródło finansowania.....	79
Słowniczek pojęć i akronimów	93
Spis tabel	95
Spis map.....	97

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 stanowi podstawowy dokument wyznaczający nadrzędne kierunki i cele rozwoju Gminy w perspektywie 2030 roku. Jest on również podstawą do opracowania i wdrażania projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

Strategia jest dokumentem nadrzędnym dla innych planów i dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Dmosin, a jednocześnie spójnym z dokumentami wyższego rzędu, w tym ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Ponadto dokument Strategii będzie wyznaczał ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Opracowanie i wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 zostało przede wszystkim oparte na ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Na proces opracowania Strategii składały się następujące prace badawcze, analityczne, planistyczne, programowe oraz ewaluacyjne i konsultacyjne:

- podjęcie uchwały nr XXX/193/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie przystąpienia do opracowania projektu „Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030” oraz określenia harmonogramu i trybu jej opracowania, zmienionej uchwałą nr XXXVIII/249/22 Rady Gminy Dmosin z dnia 29 marca 2022 r. oraz uchwałą nr XLII/269/22 Rady Gminy Dmosin z dnia 8 września 2022 r.;
- opracowanie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, w ujęciu dynamicznym i porównawczym, wraz z podsumowaniem;
- opracowanie wniosków dla długofalowej polityki rozwoju wynikających z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy;
- wypracowanie założeń Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030;

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

- opracowanie projektu dokumentu strategii o zakresie i treści zgodnej z art. 10e ust. 2-4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- realizacja konsultacji społecznych projektu Strategii w szczególności z: sąsiednimi gminami, ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie wraz ze sprawozdaniem z ich przebiegu;
- realizacja procedury opiniowania dokumentu strategii przez Zarząd Województwa Łódzkiego (w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględniania ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa);
- realizacja procedury w trybie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w tym uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Łodzi;
- przeprowadzenie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii – przed jej przyjęciem;
- opracowanie wersji Strategii po zmianach wynikających z konsultacji, opiniowania i ewaluacji;
- opracowanie ostatecznej wersji Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030, przedstawienie pod obrady i uchwalenie przez Radę Gminy w Dmosinie.

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 została opracowana w zgodzie i spójności z celami następujących dokumentów strategicznych na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym oraz lokalnym:

- Strategia UE Europa 2030,
- Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu 2030,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategia Produktywności 2030,
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – Strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r.,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi,
- Program ochrony środowiska województwa łódzkiego na lata 2021-2024 z perspektywą do 2028,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2019-2025 z uwzględnieniem lat 2026-2031,
- Plan rozwoju sieci dróg wojewódzkich województwa łódzkiego na lata 2015-2023,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dmosin na lata 2021-2027,
- Program ochrony środowiska Gminy Dmosin,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dmosin na lata 2015-2023,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dmosin.

1. Wnioski z diagnozy

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Celem realizowanej diagnozy było rozpoznanie najważniejszych cech zasobów, potencjałów, problemów Gminy Dmosin dla potrzeb długofalowej polityki rozwoju. W strategii zamieszczono wnioski z diagnozy, które posłużyły jako baza do podejmowania decyzji dotyczących wizji rozwoju, celów i kierunków działań strategii.

W celu zebrania i uporządkowania informacji oraz wniosków płynących z diagnozy Gminy Dmosin, dokonano analizy SWOT. Jest ona najpopularniejszą i najskuteczniejszą metodą analityczną w obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Analiza polega na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, które można odpowiednio wykorzystać w planowaniu – wzmacniać mocne strony oraz wykorzystywać szanse przy jednoczesnym niwelowaniu słabych stron i zwalczaniu zagrożeń.

Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki samorządowej, a także jej mieszkańców.

W kolejnych tabelach przedstawiono efekty wspomnianej analizy SWOT opracowanej dla Gminy Dmosin w oparciu o wyniki przeprowadzonej diagnozy jej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 1 Analiza SWOT sfery społecznej na podstawie diagnozy Gminy Dmosin

Mocne strony	Słabe strony
• Dodatnie saldo migracji • Wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli • Wzrost wyników egzaminu ósmoklasisty (największy w przypadku języka angielskiego) • Spadek liczby świadczeń rodzinnych • Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej • punkt apteczny na terenie Gminy • Działalność Biblioteki Publicznej • Wzrost ilości woluminów w Gminnej Bibliotece Publicznej w Dmosinie • Wzrost ilości mieszkań • Wyższa przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w porównaniu do powiatu, województwa i całego kraju • 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej • System monitorowania wizyjnego na terenie Gminy • Bogactwo kulturowe Gminy • Walory środowiska przyrodniczego	• Spadek liczby ludności • Gęstość zaludnienia niższa w odniesieniu do powiatu i województwa • Współczynnik feminizacji niższy w porównaniu do powiatu, województwa i kraju • Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym • Ujemny przyrost naturalny • Spadek współczynnika skolaryzacji brutto • Brak żłobków, klubów dziecięcych • Spadek ilości udzielanych porad lekarskich • Brak opieki specjalistycznej • Spadek liczby czytelników biblioteki oraz wypożyczeń • Wzrost liczby miejscowych zagrożeń
Szanse	Zagrożenia
• Możliwy wpływ programu 500+ na wzrost urodzeń • Możliwość pozyskiwania środków finansowych (w tym z UE) w zakresie polityki społecznej • Możliwość skorzystania z Rodzinnego Kapitału Opiekuńczego • Możliwość skorzystania z dodatku osłonowego w celu zniwelowania rosnących cen energii, gazu i żywności	• Negatywne trendy demograficzne (np. starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny) • Spadek poziomu bezpieczeństwa wynikający ze wzrostu skali zachowań patologicznych (np. alkoholizm, narkomania)

Źródło: Opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

W związku z postępującym procesem depopulacji oraz ze stałym wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, a przy tym perspektywą występowania zjawiska starzenia się społeczeństwa konieczne jest między innymi zapewnienie dostępu do infrastruktury i usług, w tym świadczenie usług opiekuńczych. Istotne są także działania zmierzające do ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego. Ponadto w celu wykorzystania bogactwa kulturowego Gminy należy podjąć działania ukierunkowane na zwiększenie poziomu wykorzystania oferty kulturalnej oraz oferty spędzania czasu wolnego.

Tabela 2 Analiza SWOT sfery gospodarczej na podstawie diagnozy Gminy Dmosin

Mocne strony	Słabe strony
• Współpraca ze społecznościami jednostek samorządowych • Wzrost ilości prowadzonych działalności gospodarczych • Wzrost o 45% liczby przedsiębiorstw związanych z budownictwem • Wzrost liczby osób pracujących • Spadek poziomu bezrobocia (wyjątkiem jest rok 2020, na który przypada początek pandemii Covid-19) • Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym niższy niż w powiecie brzezińskim	• Niewykorzystany potencjał gospodarczy • Brak średnich i dużych przedsiębiorstw • Duży udział osób długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych zarejestrowanych • Wzrost bezrobocia w 2020 roku spowodowany pandemią Covid-9
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość pozyskania środków finansowych (w tym funduszy z UE) • Tworzenie nowych miejsc pracy • Spadające bezrobocie w Gminie • Możliwość rozwoju sektora turystycznego	• Spowolnienie gospodarcze związane z pandemią Covid-19 • Brak ofert pracy dla osób długotrwale bezrobotnych • Brak terenów inwestycyjnych • Małe zainteresowanie ze strony inwestorów

Źródło: Opracowanie własne

Ze względu na występowanie bezrobocia wśród mieszkańców Gminy konieczne jest zwiększenie aktywności zawodowej społeczności lokalnej, w tym w szczególności kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Gmina Dmosin powinna w tym zakresie współpracować z Powiatowym

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Urzędem Pracy. Ponadto w celu wykorzystania potencjału gospodarczego Gminy oraz zwiększenia poziomu przedsiębiorczości mieszkańców niezbędne jest wspieranie MŚP, w tym ich postępu w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Natomiast dla wzrostu skali deinstytucjonalizacji usług istotne jest dalsze poszerzanie zakresu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

Tabela 3 Analiza SWOT sfery przestrzennej na podstawie diagnozy Gminy Dmosin

Mocne strony	Słabe strony
• Korzystne położenie administracyjne i geograficzne • Duży odsetek (78,7 % dane za 2020 rok) objęcia powierzchni Gminy planami miejscowymi • Dostęp do sieci światłowodowej • Funkcjonowanie mobilnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych • Przebieg drogi krajowej A2 • Przebieg drogi wojewódzkiej 704 • Występowanie form ochrony przyrody • Realizowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dmosin” • Program „Czyste powietrze” • Odnawialne źródła energii na terenie Gminy	• Niski odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej • Brak dostępu do sieci gazowej • Brak instalacji ciepłowniczej • Nieosiągnięcie ustawowych poziomów recyklingu • Brak zaktualizowanego Programu Ochrony Środowiska • Zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych przez gospodarstwa domowe i rolnicze
Szanse	Zagrożenia
• Inwestycje skierowane na rozwój infrastruktury technicznej (np. budowa gazociągu) • Szansa na poprawę jakości powietrza poprzez realizację programu „Czyste powietrze”	• Wzrost emisji gazów cieplarnianych • Zmiany klimatu, wzrost częstości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych

Źródło: Opracowanie własne

Przy prowadzeniu polityki rozwoju Gminy Dmosin istotna jest zasada zrównoważonego rozwoju, która pozwala w sposób pozytywny wpływać na środowisko naturalne. W celu adaptacji do zmian klimatu, a także poprawy jakości powietrza czy

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

ochrony zasobów wód istotne są działania zmierzające do ograniczenia produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych i dostarczenia energii z alternatywnych źródeł (np. OZE), poprawiające efektywność energetyczną budynków czy usprawniające system gospodarowania odpadami. Ponadto duże znaczenie odgrywają inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej podejmowane dla zmniejszenia zagrożenia występowania suszy oraz innych ekstremalnych zjawisk pogodowych i klimatycznych, a także działania związane z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej, w tym modernizacji stacji uzdatniania wody między innymi w celu poprawy jakości wód podziemnych.

Dla rozwoju Gminy Dmosin kluczowy jest także rozwój infrastruktury drogowej, w szczególności o charakterze lokalnym, który oparty będzie między innymi na poprawie jej stanu technicznego, a przy tym także na zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa w ruchu.

2. Wizja i misja

Wizja stanowi obraz Gminy Dmosin, który będzie skutkiem realizacji Strategii. Wyznacza pożądany stan docelowy w określonej perspektywie czasowej, która jest zgodna z zakresem obowiązywania dokumentu, czyli do roku 2030.

Gmina Dmosin w 2030 roku jest miejscem przyjaznym i atrakcyjnym do mieszkania, spędzania wolnego czasu, pracy i rozwoju oraz wykorzystującym swój potencjał wynikający z położenia, dostępności komunikacyjnej, walorów środowiska naturalnego oraz bogactwa kulturowego.

Misja jest ściśle skorelowana z głównym zadaniem określonym dla gminy w ustawie o samorządzie gminny, jakim jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Wskazuje ona naczelny cel długofalowej polityki rozwoju Gminy Dmosin, wokół którego powinny się skupiać wszelkie działania władz samorządowych i pozostałych zaangażowanych podmiotów.

Misją Gminy Dmosin jest stworzenie wspólnej przestrzeni dla mieszkańców, turystów i inwestorów, a przy tym dbanie o lokalne zasoby i rozwijanie się w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obligatoryjnym elementem w Strategii jest określenie celów strategicznych rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Na podstawie wniosków z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Dmosin oraz analizy SWOT wyróżniono osiem celów strategicznych, których realizacja będzie opierać się na określonych celach operacyjnych. Cele zostały opracowane zgodnie z metodą SMART, co oznacza, że są: konkretne, mierzalne, osiągalne, realistyczne oraz określone w czasie.

Kolejne tabele przedstawiające cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Tabela 4 Cel strategiczny nr 1 w wymiarze społecznym

CEL STRATEGICZNY 1:
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN
CEL OPERACYJNY 1.1:
TWORZENIE WARUNKÓW DLA AKTYWNEGO I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA
CEL OPERACYJNY 1.2:
POPRAWA INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ NA CELE SPOŁECZNE
CEL OPERACYJNY 1.3:
ROZWÓJ OFERTY EDUKACYJNEJ
CEL OPERACYJNY 1.4:
ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU
CEL OPERACYJNY 1.5:
ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców to pierwszy z celów strategicznych Gminy Dmosin. Gmina, chcąc stać się miejscem przyjaznym i atrakcyjnym dla swoich mieszkańców, podejmować będzie działania swym zakresem obejmujące w szczególności oświatę i wychowanie, bezpieczeństwo publiczne, kulturę, sport i rekreację. W wymiarze społecznym istotne dla Gminy Dmosin jest również zapobieganie wykluczeniom społecznym.

Tabela 5 Cel strategiczny nr 2 w wymiarze gospodarczym

CEL STRATEGICZNY 2:
POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH
CEL OPERACYJNY 2.1:
UPOWSZECHNIANIE ROZWIĄZAŃ I PROCEDUR E-ADMINISTRACJI

Źródło: opracowanie własne

Drugim celem strategicznym sformułowanym w wymiarze gospodarczym jest poprawa jakości usług publicznych. Gmina Dmosin cel ten będzie realizować poprzez działania związane z upowszechnianiem rozwiązań i procedur e-administracji.

Tabela 6 Cel strategiczny nr 3 w wymiarze gospodarczym

CEL STRATEGICZNY 3:
ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM ZASOBÓW GMINY DMOSIN
CEL OPERACYJNY 3.1:
POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ
CEL OPERACYJNY 3.2:
OCHRONA WARTOŚCI I KSZTAŁTOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
CEL OPERACYJNY 3.3:
ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Źródło: opracowanie własne

Niniejszy cel strategiczny zakłada rozwój gospodarczy w wykorzystaniu zasobów Gminy Dmosin. Powyższy cel realizowany będzie poprzez ochronę wartości

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

i kształtowanie dziedzictwa kulturowego. Gmina Dmosin podejmować będzie również działania zmierzające do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej, a przy tym zwiększenia zainteresowania ze strony nowych inwestorów, oraz rozwoju przedsiębiorczości.

Tabela 7 Cel strategiczny nr 4 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 4:
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
CEL OPERACYJNY 4.1:
POPRAWA FUNKCJONOWANIA ORAZ ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ
CEL OPERACYJNY 4.2:
WZROST JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ
CEL OPERACYJNY 4.3:
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TELEINFORMATYCZNEJ

Źródło: opracowanie własne

Stan infrastruktury technicznej to istotny czynnik wpływający na jakość życia społeczności lokalnej. Ważną kwestią dla Gminy Dmosin są inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Warto jednak podkreślić, że rozwój infrastruktury technicznej musi być prowadzony zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w celu ochrony środowiska.

Tabela 8 Cel strategiczny nr 5 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 5:
WZROST BEZPIECZEŃSTWA I KOMFORTU UŻYTKOWNIKÓW INFRASTRUKTURY DROGOWEJ
CEL OPERACYJNY 5.1:
POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

Źródło: opracowanie własne

Priorytetem dla Gminy Dmosin sformułowanym jako kolejny cel strategiczny jest wzrost bezpieczeństwa i komfortu użytkowników infrastruktury drogowej. Gmina

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

podejmować będzie inwestycje w infrastrukturę drogową w celu polepszenia jakości dróg, zwiększenia dostępności komunikacyjnej, a także poprawy bezpieczeństwa i komfortu życia.

Tabela 9 Cel strategiczny nr 6 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 6:
SPÓJNE PLANOWANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
CEL OPERACYJNY 6.1:
ZAPEWNIENIE ŁADU PRZESTRZENNEGO

Źródło: opracowanie własne

Szóstym celem strategicznym sformułowanym w wymiarze przestrzennym jest spójne planowanie zagospodarowania przestrzennego. Istotne w tym zakresie jest podejmowanie działań związanych z kształtowaniem ładu przestrzennego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Tabela 10 Cel strategiczny nr 7 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 7:
RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA NATURALNEGO
CEL OPERACYJNY 7.1:
ZWIĘKSZENIE PRODUKCJI ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym celem strategicznym Gminy Dmosin jest racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego. Gmina w tym celu powinna prowadzić działania służące m.in. efektywnemu wykorzystaniu energii, redukcji zanieczyszczeń do atmosfery oraz zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych.

Tabela 11 Cel strategiczny nr 8 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 8:
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO
CEL OPERACYJNY 8.1:
POPRAWA STANU ŚRODOWISKA
CEL OPERACYJNY 8.2:
ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI
CEL OPERACYJNY 8.3:
OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Źródło: opracowanie własne

Ochrona środowiska naturalnego stanowi cel strategiczny Gminy Dmosin, który zostanie zrealizowany przede wszystkim poprzez inwestycje w rozwój gospodarki komunalnej oraz działania nakierowane na poprawę stanu środowiska naturalnego. W dokumencie strategicznym ważne miejsce zajmuje dbałość o zasoby środowiska naturalnego.

4. Kierunki działań podejmowanych do osiągnięcia celów strategicznych

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Strategia musi określać kierunki działań, które Gmina zamierza podejmować w celu realizacji celów strategicznych.

Kierunki działań dotyczą aktywności podejmowanych przez samorząd gminny oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Część z nich to przedsięwzięcia rozwojowe, najczęściej o charakterze inwestycyjnym, których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla powodzenia prowadzonej polityki rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku.

Tabela 12 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 1 w wymiarze społecznym

CEL STRATEGICZNY 1:	
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1.1 TWORZENIE WARUNKÓW DLA AKTYWNEGO I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA	Modernizacja/budowa i przebudowa boisk na terenie Gminy Dmosin
	Zagospodarowanie miejscowości na cele rekreacyjne i sportowe (siłownie, place zabaw, mała architektura)
1.2 POPRAWA INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ NA CELE SPOŁECZNE	Remont/przebudowa budynków Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy Dmosin
	Budowa/remont/przebudowa świetlic na terenie Gminy Dmosin
	Remont/rozbudowa/przebudowa szkół na terenie Gminy Dmosin
	Modernizacja/przebudowa/remont obiektów infrastruktury kulturalnej

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 1:	
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN	
1.3 ROZWÓJ OFERTY EDUKACYJNEJ	Rozwój i dopasowanie bazy dydaktycznej placówek oświatowych
	Podnoszenie kompetencji nauczycieli i kadr dydaktycznych
1.4 ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	Zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami
	Zapewnienie dostępności cyfrowej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami
1.5 ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO	Doposażenie służb ratowniczych

Źródło: opracowanie własne

*Tabela 13 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 2
w wymiarze gospodarczym*

CEL STRATEGICZNY 2:	
POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
2.1 UPOWSZECHNIANIE ROZWIĄZAŃ I PROCEDUR E- ADMINISTRACJI	Cyfrowa Gmina

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 14 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 3
w wymiarze gospodarczym

CEL STRATEGICZNY 3:	
ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM ZASOBÓW GMINY DMOSIN	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
3.1 POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ	Odnowa miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Dmosin
3.2 OCHRONA WARTOŚCI I KSZTAŁTOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	Rewaloryzacja/restauracja dziedzictwa kulturowego Gminy Dmosin (pomniki, strażnice, kapliczki)
3.3 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	Działania edukacyjne i informacyjne dla producentów rolnych

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 4
w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 4:	
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
4.1 POPRAWA FUNKCJONOWANIA ORAZ ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ	Rozbudowa kanalizacji na terenie Gminy Dmosin
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Dmosin
	Przebudowa/rozbudowa/remont oczyszczalni ścieków w Dmosinie Drugim
4.2 WZROST JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ	Budowa/remont/rozbudowa/przebudowa wodociągów w Gminie Dmosin
	Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę Gminy Dmosin

CEL STRATEGICZNY 4:	
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	
	Przebudowa/remont Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Dmosin
	Wymiana wodomierzy na radiowe
4.3 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TELEINFORMATYCZNEJ	Budowa sieci informatycznej w budynkach użyteczności publicznej

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 5 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 5:	
WZROST BEZPIECZEŃSTWA I KOMFORTU UŻYTKOWNIKÓW INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
5.1 POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	Budowa/remont/przebudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Dmosin
	Przebudowa/budowa/remont dróg o charakterze lokalnym na terenie Gminy Dmosin
	Modernizacja infrastruktury drogowej w Gminie Dmosin wraz z przebudową i remontem mostów

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 17 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 6
w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 6:	
SPÓJNE PLANOWANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
6.1 ZAPEWNIENIE ŁADU PRZESTRZENNEGO	Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, prognozą skutków finansowych i opracowaniem ekofizjograficznym

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 7
w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 7:	
RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA NATURALNEGO	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
7.1 ZWIĘKSZENIE PRODUKCJI ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	Odnawialne źródła energii w Gminie Dmosin
	Montaż odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla budynków użyteczności publicznej należących do Gminy Dmosin
	Stacje ładowania w miejscowości Kołacin i Dmosin

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 19 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 8 w wymiarze przestrzennym

CEL STRATEGICZNY 8:	
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
8.1 POPRAWA STANU ŚRODOWISKA	Termomodernizacja budynków (np. użyteczności publicznej)
	Wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwianie
8.2 ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI	Usprawnienie systemu selektywnej zbiórki odpadów
8.3 OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO	Promowanie Dobrej Praktyki Rolniczej
	Edukacja ekologiczna w zakresie zakładania zbiorników wodnych
	Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska
	Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne

5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Strategia określa także oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Oczekiwane rezultaty, czyli efekty planowanych działań, pożądane zmiany osiągnięte dzięki realizacji założonych celów. W związku z tym muszą być weryfikowalne i mierzalne. Istotne jest także określenie wskaźników, które wskażą stopień realizacji Strategii.

Kolejne tabele przedstawiają oczekiwane rezultaty wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia przyporządkowane do poszczególnych kierunków działań w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 20 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 1

CEL STRATEGICZNY 1:			
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN			
CEL OPERACYJNY 1.1			
TWORZENIE WARUNKÓW DLA AKTYWNEGO I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Zagospodarowanie miejscowości na cele rekreacyjne i sportowe	Zwiększenie dostępu do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	Liczba powstałych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	10
Modernizacja/budowa/przebudowa boisk na terenie Gminy Dmosin	Wzrost jakości oferty spędzania czasu wolnego Poprawa stanu infrastruktury sportowej	Liczba zbudowanych/zmodernizowanych/przebudowanych boisk wielofunkcyjnych	2

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 1:			
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN			
CEL OPERACYJNY 1.2:			
POPRAWA INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ NA CELE SPOŁECZNE			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Remont/przebudowa budynków Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy Dmosin	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	Liczba wyremontowanych/przebudowanych budynków OSP	3
Budowa/remont świetlic na terenie Gminy Dmosin	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	Liczba zbudowanych świetlic	1
		Liczba wyremontowanych świetlic	3

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 1:			
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN			
Remont/rozbudowa/przebudowa szkół wraz z oddziałami przedszkolnymi na terenie Gminy Dmosin	Poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej	Liczba wyremontowanych/rozbudowanych/przebudowanych szkół wraz z oddziałami przedszkolnymi	4
Modernizacja/przebudowa/remont obiektów infrastruktury kulturalnej	Poprawa jakości infrastruktury kulturalnej	Liczba zmodernizowanych/przebudowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	1
CEL OPERACYJNY 1.3:			
ROZWÓJ OFERTY EDUKACYJNEJ			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Rozwój i dopasowanie bazy dydaktycznej placówek oświatowych	Poprawa jakości oferty edukacyjnej	Liczba podjętych działań	8
Podnoszenie kompetencji nauczycieli i kadr dydaktycznych	Poprawa jakości oferty edukacyjnej	Liczba nauczycieli, którym podniesiono kompetencje	20

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 1:			
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN			
CEL OPERACYJNY 1.4:			
ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami	Zwiększenie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba obiektów zapewniających dostępność architektoniczną	1
Zapewnienie dostępności cyfrowej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami	Zwiększenie dostępności cyfrowej dla osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba działań zwiększających dostępność cyfrową	1

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 1:			
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN			
CEL OPERACYJNY 1.5:			
ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Doposażenie służb ratowniczych	Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego	Liczba doposażonych służb ratowniczych	6

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 21 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 2

CEL STRATEGICZNY 2:			
POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH			
CEL OPERACYJNY 2.1:			
UPOWSZECHNIANIE ROZWIĄZAŃ I PROCEDUR E-ADMINISTRACJI			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Cyfrowa Gmina	Deinstytucjonalizacja usług	Liczba zmodernizowanych stron internetowych	1
		Liczba opracowanych diagnoz cyberbezpieczeństwa	1
		Liczba zakupionego sprzętu	8

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 22 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 3

CEL STRATEGICZNY 3:			
ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM ZASOBÓW GMINY DMOSIN			
CEL OPERACYJNY 3.1:			
POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Odnowa miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Dmosin	Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej Gminy Dmosin	Liczba wybudowanych obiektów małej infrastruktury	3
		Liczba nowych miejsc parkingowych	2
		Liczba przebudowanych chodników	1
		Liczba zbudowanych chodników	2
CEL OPERACYJNY 3.2:			
OCHRONA WARTOŚCI I KSZTAŁTOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO			
Rewloryzacja/restauracja dziedzictwa kulturowego Gminy Dmosin (pomniki, strażnice kapliczki)	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Liczba pomników poddanych rewaloryzacji/restauracji	3
		Liczba kapliczek poddanych rewaloryzacji/restauracji	4

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 3:			
ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM ZASOBÓW GMINY DMOSIN			
CEL OPERACYJNY 3.3:			
ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI			
Działania edukacyjne i informacyjne dla producentów rolnych	Wsparcie sektora rolnego	Liczba podjętych działań	10

Źródło: opracowanie własne

Tabela 23 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 4

CEL STRATEGICZNY 4:			
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ			
CEL OPERACYJNY 4.1:			
POPRAWA FUNKCJONOWANIA ORAZ ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Rozbudowa kanalizacji na terenie Gminy Dmosin	Zwiększenie dostępu do infrastruktury	Długość rozbudowanej kanalizacji	5 km
		Liczba nowych przyłączy do sieci kanalizacyjnej	100

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 4:			
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ			
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Dmosin	Poprawa stanu środowiska naturalnego	Liczba powstałych przydomowych oczyszczalni ścieków	50
Przebudowa/rozbudowa/remont oczyszczalni ścieków w Dmosinie Drugim	Poprawa stanu infrastruktury kanalizacyjnej	Liczba przebudowanych/rozbudowanych/wyremontowanych oczyszczalni ścieków	1
CEL OPERACYJNY 4.2:			
WZROST JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ			
Budowa/rozbudowa/przebudowa wodociągów w Gminie Dmosin	Poprawa stanu infrastruktury wodociągowej	Długość zbudowanych/rozbudowanych/przebudowanych wodociągów	3 km
Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę Gminy Dmosin	Wzrost bezpieczeństwa dostaw wody	Liczba zbudowanych awaryjnych studni głębinowych	3
Przebudowa/remont Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Dmosin	Poprawa jakości wody pitnej	Liczba/przebudowanych/zmodernizowanych/wyremontowanych stacji uzdatniania wody	2

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 4:			
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ			
Wymiana wodomierzy na radiowe	Poprawa funkcjonalności infrastruktury wodociągowej	Liczba wymienionych wodomierzy	500
CEL OPERACYJNY 4.3:			
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TELEINFORMATYCZNEJ			
Budowa sieci informatycznej w budynkach użyteczności publicznej	Zwiększenie dostępu do infrastruktury teleinformatycznej	Liczba budynków użyteczności publicznej, w których powstała sieć informatyczna	7

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 24 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 5

CEL STRATEGICZNY 5:			
WZROST BEZPIECZEŃSTWA I KOMFORTU UŻYTKOWNIKÓW INFRASTRUKTURY DROGOWEJ			
CEL OPERACYJNY 5.1:			
POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY DROGOWEJ			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Budowa/remont/przebudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Dmosin	Wzrost bezpieczeństwa publicznego	Liczba zbudowanego oświetlenia ulicznego	20
		Liczba wyremontowanego/przebudowanego oświetlenia ulicznego	300
Przebudowa/budowa/remont dróg o charakterze lokalnym na terenie Gminy Dmosin	Poprawa stanu infrastruktury drogowej	Długość przebudowanych dróg o charakterze lokalnym	8 km
		Długość zbudowanych dróg o charakterze lokalnym	5 km
		Długość wyremontowanych dróg o charakterze lokalnym	5 km

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 5:			
WZROST BEZPIECZEŃSTWA I KOMFORTU UŻYTKOWNIKÓW INFRASTRUKTURY DROGOWEJ			
Modernizacja infrastruktury drogowej w Gminie Dmosin wraz z przebudową i remontem mostów	Poprawa stanu infrastruktury drogowej	Długość infrastruktury drogowej poddanej modernizacji	4 km
		Liczba przebudowanych/ wyremontowanych mostów	2

Źródło: opracowanie własne

Tabela 25 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 6

CEL STRATEGICZNY 6:			
SPÓJNE PLANOWANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO			
CEL OPERACYJNY 6.1:			
ZAPEWNIENIE ŁADU PRZESTRZENNEGO			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, prognozą skutków finansowych i opracowaniem ekofizjograficznym	Dostosowanie aktów planistycznych do założeń Rady Gminy Dmosin w	Liczba zmienionych planów miejscowych	3
		Liczba nowych planów miejscowych	3

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 6:			
SPÓJNE PLANOWANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO			
	zakresie polityki przestrzennej		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 26 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego 7

CEL STRATEGICZNY 7:			
RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
CEL OPERACYJNY 7.1:			
ZWIĘKSZENIE PRODUKCJI ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Odnawialne źródła energii w Gminie Dmosin	Zwiększenie bezpieczeństwa elektrycznego	Liczba zamontowanych instalacji fotowoltaicznych	120
	Redukcja zanieczyszczeń do atmosfery	Poziom emisji zanieczyszczeń powietrza	800,00 Mg/rok

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 7:			
RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
Montaż odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla budynków użyteczności publicznej należących do Gminy Dmosin	Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych na terenie Gminy Dmosin	Liczba budynków użyteczności publicznej wyposażonych w odnawialne źródła energii	14
Stacje ładowania w miejscowości Kołacin i Dmosin	Zwiększenie stopnia korzystania z pojazdów niskoemisyjnych	Liczba stacji ładowania zlokalizowanych na terenie Gminy Dmosin	2

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 27 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego 8

CEL STRATEGICZNY 8:			
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
CEL OPERACYJNY 8.1:			
POPRAWA STANU ŚRODOWISKA			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Termomodernizacja budynków (np. użyteczności publicznej)	Poprawa efektywności energetycznej	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	2
Wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej	Liczba wymienionych źródeł ciepła	2
Usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwianie	Poprawa jakości ochrony środowiska	Masa usuniętego azbestu	500 ton

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 8:			
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
CEL OPERACYJNY 8.2:			
ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Usprawnienie systemu selektywnej zbiórki odpadów	Poprawa jakości ochrony środowiska	Liczba wprowadzonych usprawnień	1
CEL OPERACYJNY 8.3:			
OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY	MIERNIKI OSIĄGNIĘCIA	WSKAŹNIK OSIĄGNIĘCIA
Promowanie Dobrej Praktyki Rolniczej	Poprawa stanu wód	Liczba podjętych działań	1/rok
Edukacja ekologiczna w zakresie zakładania zbiorników wodnych	Zwiększenie retencji wód	Liczba podjętych działań	1/rok

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 8:			
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO			
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska	Poprawa stanu zasobów środowiska naturalnego	Liczba zaktualizowanych dokumentów	1
Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody	Ochrona istniejących zasobów środowiska naturalnego	Liczba istniejących form ochrony przyrody	16

Źródło: opracowanie własne

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju, opartej na efektach realizacji celów rozwojowych Strategii Rozwoju Gminy Dmosin.

Budowa modelu jest wynikiem uwzględnienia wielu elementów, wśród których znajdują się przede wszystkim zapisy Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dmosin, Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, zaplanowanych kierunków działań zawartych w niniejszym dokumencie oraz (w celu zapewnienia jednolitości i spójności zapisów strategii lokalnej ze strategiami i politykami nadrzędnymi) najważniejsze ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie łódzkim.

System osadniczy

Gmina Dmosin podzielona jest na 26 sołectw, są to następujące jednostki pomocnicze: Borki, Dmosin Wieś, Dmosin Pierwszy, Dmosin Drugi, Grodzisk, Kałęczew, Kamień, Kołacinek, Kołacin, Koziołki, Kraszew, Kraszew Wielki, Kuźmy, Lubowidza, Nadolna Wieś-Michałów, Nadolna Kolonia, Nagawki - Janów, Nowostawy Dolne, Osiny - Zarębów, Osiny, Szczecin, Teresin - Dąbrowa Mszadelska, Rozdzielna - Wiesiołów, Wola Cyrusowa Wieś, Wola Cyrusowa Kolonia, Ząbki – Zawady.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Mapa przedstawia podział Gminy na sołectwa.

Mapa 1 Jednostki pomocnicze w Gminie Dmosin

LEGENDA SYSTEM OSADNICZY	
	granica gminy
	granica sołectwa
	nazwa sołectwa

Źródło: opracowanie własne

System transportowy

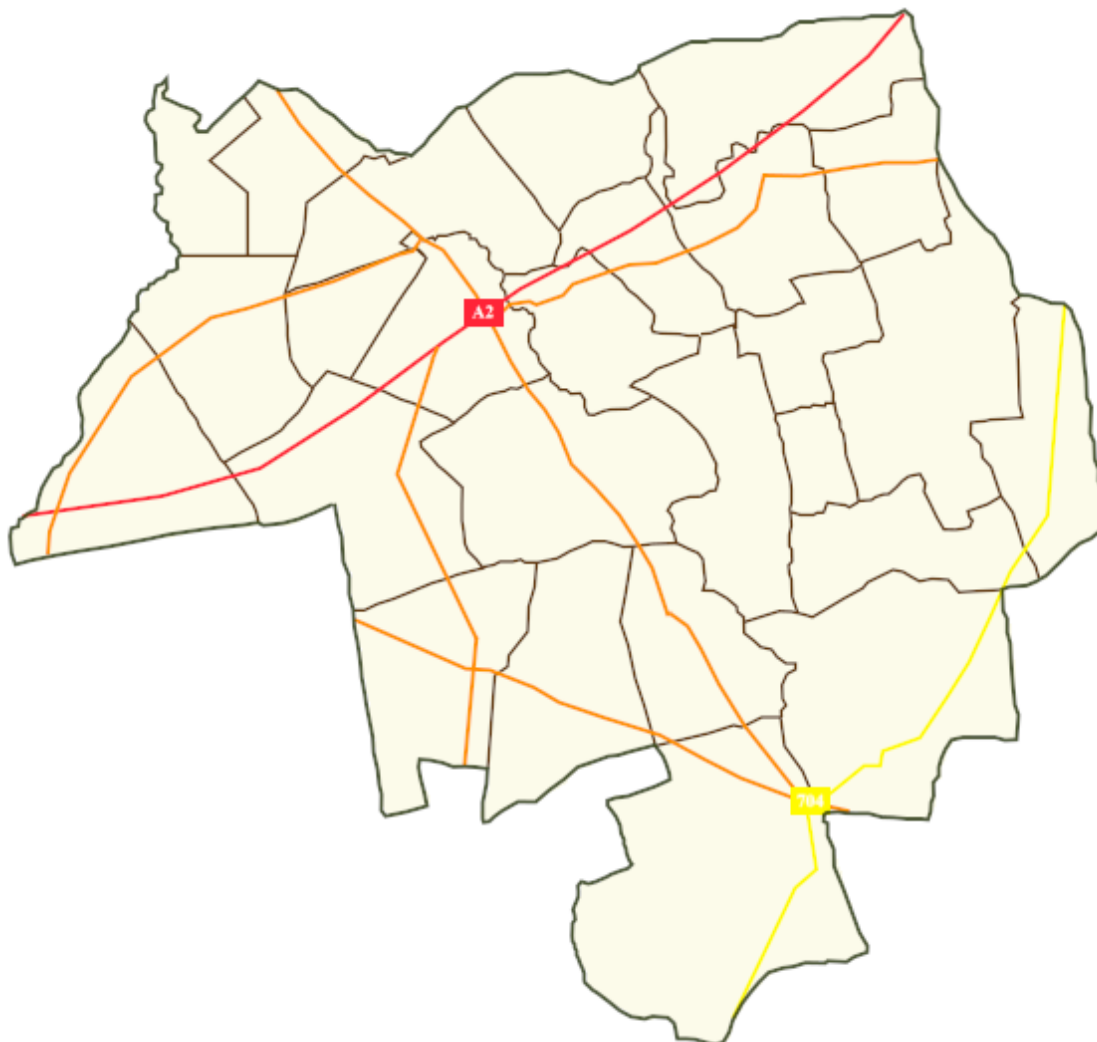
W skład systemu transportu drogowego w Gminie Dmosin wchodzi: droga krajowa typu autostrada (A2), droga wojewódzka (nr 704), drogi powiatowe oraz drogi gminne, w tym wewnętrzne.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Mapa przedstawia najbardziej kluczowe elementy systemu transportowego w Gminie Dmosin.

Mapa 2 System transportu drogowego w Gminie Dmosin

LEGENDA SYSTEM TRANSPORTU DROGOWEGO	
	granica gminy
	granica sołectwa
	droga krajowa
	droga wojewódzka
	droga powiatowa

Źródło: opracowanie własne

Zasoby dziedzictwa kulturowego

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego w Gminie Dmosin wyznaczono trzy rodzaje stref: ochrony konserwatorskiej, ochrony krajobrazu kulturowego oraz ochrony ekspozycji.

Strefy ochrony konserwatorskiej swoim obszarem obejmują:

- kościół w zespole kościoła mariawitów w Woli Cyrusowej (Wola Cyrusowa Kolonia),
- kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Apostoła i Małgorzaty Dziewicy Męczennicy w Dmosinie (Dmosin Wieś),
- kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych w Kołacinku (Kołacinek),
- park w Kołacinku (Kołacinek),
- park w Kołacinie (Kołacin PGR),
- zespół dworski i park w Osinach (Osiny PGR).

Strefa ochrony krajobrazu kulturowego obejmuje obszar doliny rzeki Mrogi.

Strefy ochrony ekspozycji wyznaczono dla:

- kościoła parafialnego p.w. św. Andrzeja Apostoła i Małgorzaty Dziewicy Męczennicy w Dmosinie wraz z cmentarzem,
- cmentarza parafialnego w Woli Cyrusowej,
- parku w Kołacinie,
- parku oraz kościoła parafialnego p.w. Wszystkich Świętych w Kołacinku.

Ze względu na czytelność mapy, pominięto graficzny sposób przedstawienia lokalizacji poszczególnych stref ochrony. Dokładniejsze dane na temat wspomnianych wyżej obszarów dostępne są w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dmosin oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Dmosin z dnia 7 grudnia 2009 r.

System przyrodniczy

Na obszarze Gminy Dmosin zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

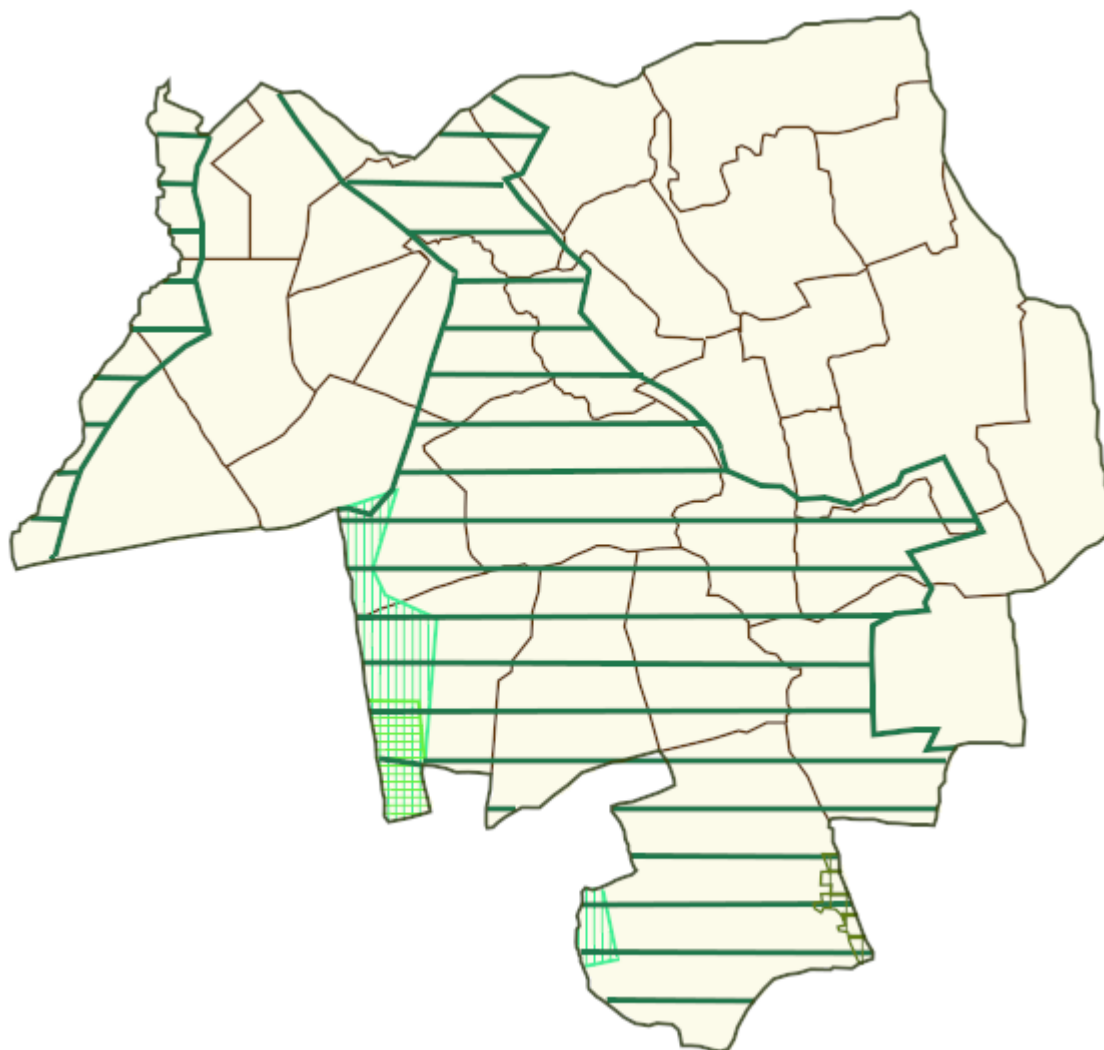
- Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Dolina Mrogi,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Mrogi i Mrożycy,
- Obszar Natura 2000 Wola Cyrusowa PLH100034,
- 12 pomników przyrody.

Mapa na kolejnej stronie przedstawia obszarowe formy ochrony przyrody (ze względu na czytelność mapy pominięto lokalizację pomników przyrody) występujące w Gminie Dmosin. Co istotne w przypadku Obszaru Chronionego Krajobrazu Mrogi i Mrożycy zaprezentowano proponowany zasięg terytorialny w związku z najbliższymi zmianami, w wyniku których istniejący Obszar Chronionego Krajobrazu Mrogi i Mrożycy zostanie zniesiony m.in. w miejscach pokrywania się z Parkiem Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Mapa 3 Formy ochrony przyrody w Gminie Dmosin

LEGENDA FORMY OCHRONY PRZYRODY	
	granica gminy
	granica sołectwa
	Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich
	Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Dolina Mrogi
	Obszar Chronionego Krajobrazu Mrogi i Mrożycy
	Obszar Natura 2000 Wola Cyrusowa PLH100034

Źródło: opracowanie własne

Obszary zagrożenia powodzią

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Dmosin występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi ze strony rzek.

Mapa przedstawia wskazane wyżej obszary.

Mapa 4 Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w Gminie Dmosin

LEGENDA OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI	
	granica gminy
	granica sołectwa
	cieki wodne
	obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

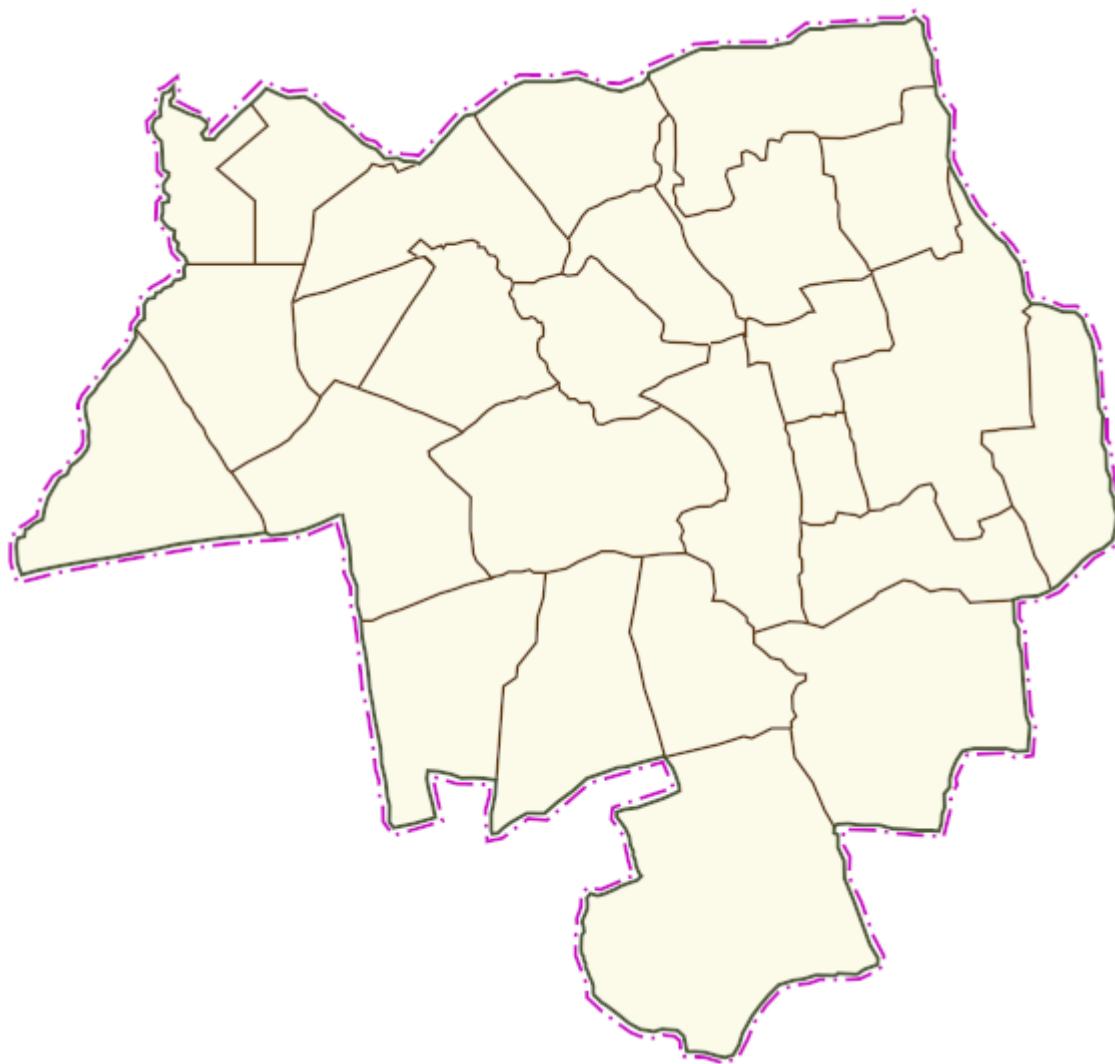
Źródło: opracowanie własne

Obszary Strategicznej Interwencji

Na poziomie regionalnym Gmina Dmosin została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi. Na mapie przedstawiono zakres ww. obszaru, który obejmuje teren całej Gminy.

Mapa 5 Obszary Strategicznej Interwencji

LEGENDA OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	
	granice gminy
	granica sołectwa
OSI NA POZIOMIE REGIONALNYM	
	Miejski Obszar Funkcjonalny Łódź

Źródło: opracowanie własne

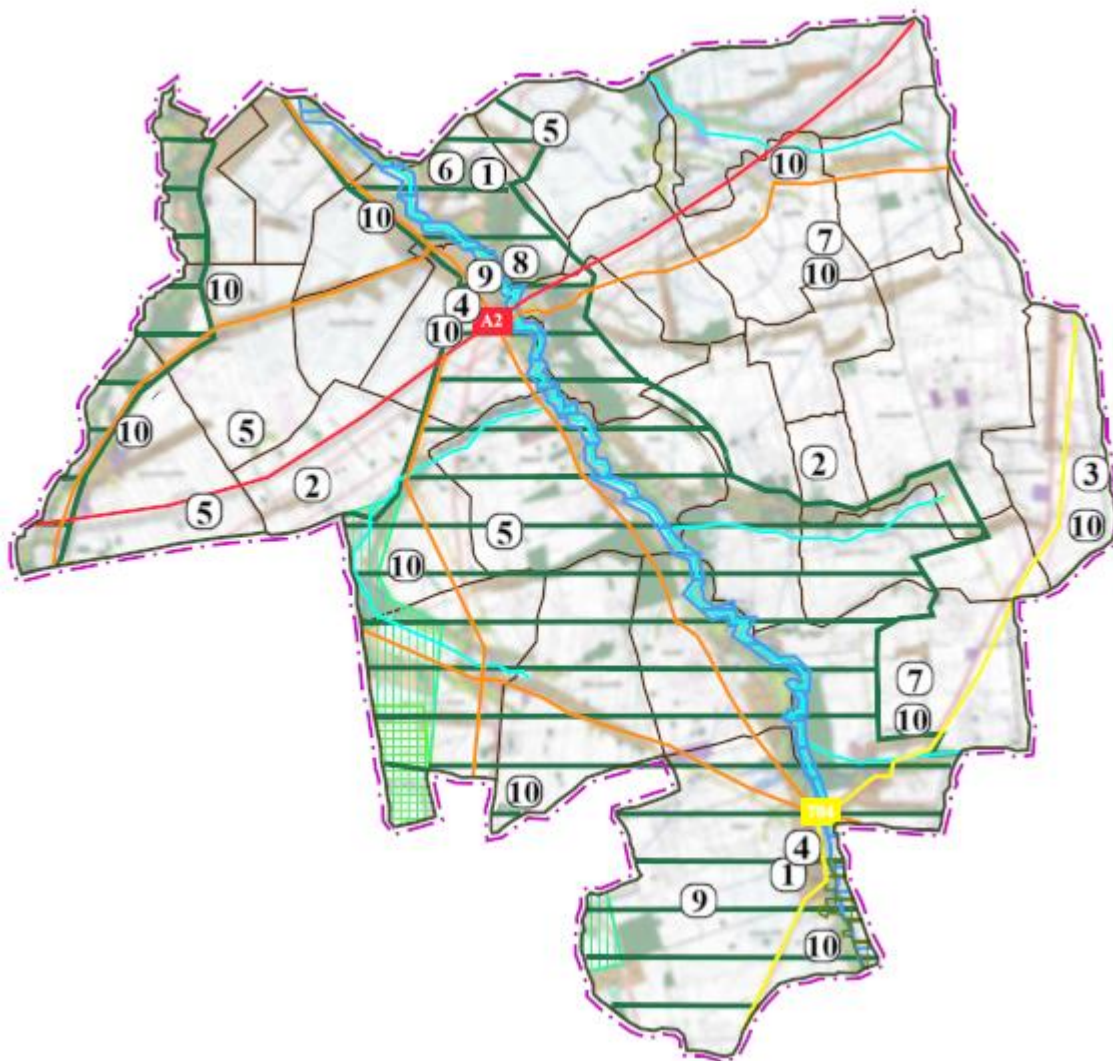

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Mapa przedstawia zobrazowanie graficzne modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, który opracowano dla Gminy Dmosin.

Ze względu na ukształtowanie terenu i ugruntowane użytkowanie przestrzeni, powiązania komunikacyjne, występujące zasoby naturalne i obszary cenne przyrodniczo, a także w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych na modelu zaprezentowano większość planowanych kierunków działań, dla których określono lokalizację w momencie sporządzania Strategii. Natomiast pozostałe zostały wymienione w dalszej części rozdziału.

Mapa 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dmosin

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

LEGENDA MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	
	granica gminy
	granica sołectwa
	droga krajowa
	droga wojewódzka
	droga powiatowa
	tereny leśne
	tereny zabudowy mieszkaniowej
	Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich
	Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Dolina Mrogi
	Obszar Chronionego Krajobrazu Mrogi i Mrożycy
	Obszar Natura 2000 Wola Cyrusowa PLH100034
	cieki wodne
	obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi
OSI NA POZIOMIE REGIONALNYM	
	Miejski Obszar Funkcjonalny Łódź
1	Modernizacja /budowa i przebudowa boisk na terenie Gminy Dmosin
2	Remont/przebudowa budynków Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy Dmosin
3	Budowa/remont/przebudowa świetlic na terenie Gminy Dmosin
4	Remont/rozbudowa/przebudowa szkół wraz z oddziałami przedszkolnymi na terenie Gminy Dmosin
5	Rozbudowa kanalizacji na terenie Gminy Dmosin
6	Przebudowa/rozbudowa/remont oczyszczalni ścieków w Dmosinie Drugim
7	Przebudowa/remont Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Dmosin
8	Modernizacja infrastruktury drogowej w Gminie Dmosin wraz z przebudową i remontem mostów
9	Stacje ładowania w miejscowości Kołacin i Dmosin
10	Montaż odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla budynków użyteczności publicznej należących do Gminy Dmosin

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Należy zaznaczyć, że ze względu na czytelność mapy w przypadku przedsięwzięcia nr 10, tj. montaż odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla budynków użyteczności publicznej należących do Gminy Dmosin, na modelu zaznaczono 11 lokalizacji, jednak obejmują one 14 obiektów (w sołectwie Kołacin będą to dwa budynki, a w sołectwie Dmosin Wieś – trzy budynki).

Gmina Dmosin zamierza zrealizować więcej przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym, jednakże na moment sporządzania Strategii ich lokalizacja nie została ustalona lub swoim zakresem obejmują obszar całej Gminy. Są to następujące kierunki działań:

- Zagospodarowanie miejscowości na cele rekreacyjne i sportowe (boiska, siłownie, plac zabaw, mała architektura);
- Budowa/remont/przebudowa budynków Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Dmosin (na modelu zaznaczono dwie lokalizacje, pozostałe nie są znane);
- Budowa/remont/przebudowa świetlic na terenie Gminy Dmosin (na modelu zaznaczono jedną lokalizację, pozostałe nie są znane);
- Modernizacja/przebudowa/remont obiektów infrastruktury kulturalnej;
- Zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami;
- Odnowa miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Dmosin;
- Rewitalizacja dziedzictwa kulturowego Gminy Dmosin (pomniki, strażnice, kapliczki);
- Rozbudowa kanalizacji na terenie Gminy Dmosin;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Budowa/remont/rozbudowa/przebudowa wodociągów w Gminie Dmosin;
- Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę Gminy Dmosin;
- Budowa sieci informatycznej w budynkach użyteczności publicznej;
- Budowa/remont/przebudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Dmosin;
- Przebudowa/budowa/remont dróg o charakterze lokalnym na terenie Gminy Dmosin;
- Odnawialne źródła energii w Gminie Dmosin;
- Termomodernizacja budynków (np. użyteczności publicznej);
- Wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej;

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Co istotne w ramach Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 przewidziano działania o charakterze ponadlokalnym istotne z punktu widzenia Gminy Dmosin w ramach kierunku 3.3.2 pn. Włączenie w system szybkich połączeń kolejowych i zwiększenie dostępności kolejowej województwa m.in. poprzez budowę i rozbudowę linii kolejowych stanowiących ciągi doprowadzające do Centralnego Portu Komunikacyjnego. Przez teren Gminy Dmosin przebiega wariant inwestorski dla linii kolejowej nr 85 Warszawa Zachodnia – CPK – Łódź Fabryczna – Poznań Starołęka. Dokładna lokalizacja przedsięwzięcia nie jest znana na moment sporządzania Strategii.

7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania oraz prowadzenia polityki przestrzennej dla Gminy Dmosin zostały określone na podstawie dokumentów gminnych dotyczących ładu przestrzennego, takich jak Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, oraz na podstawie dokumentów na poziomie regionalnym.

Zgodnie z ustawą o planowaniu przestrzennym i zagospodarowaniu przestrzennym, studium uwarunkowań i kierunków wyznacza lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, w tym wytyczne dotyczące użytkowania terenów, obszarów zabudowań oraz proponowane rozwiązania w obszarze rozwoju infrastruktury. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jednakże istotne jest, że dokument ten nie stanowi aktu prawa miejscowego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dmosin zostało przyjęte na mocy uchwały nr XXV/137/17 Rady Gminy Dmosin z dnia 13 lutego 2017 r.

Zgodnie z treścią Studium na terenie Gminy Dmosin zostały określone działania mające na celu ochronę ładu przestrzennego polegające na:

- ochronie skali i zabudowy oraz zawartości układów ruralistycznych wsi i przysiółków,
- uzupełnianiu i dogęszczaniu zabudowy w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz terenów budowlanych wytyczonych w planach miejscowych,
- ograniczaniu obudowy zabudową mieszkaniową dróg tranzytowych,
- rozbudowie sieci infrastruktury technicznej i społecznej w terenach zainwestowanych i przeznaczonych do inwestowania,
- wykształceniu w jednostkach osadniczych centrów o znaczeniu społecznym,
- nawiązywaniu do regionalnych wzorów architektury poprzez zastosowanie tradycyjnej skali zabudowy, form, kształtu dachu oraz materiałów wykończeniowych elewacji i pokryć dachu,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

- przeciwdziałaniu stosowaniu substandardowych materiałów wykończeniowych (okładzin z tworzyw sztucznych typu siding i blachy trapezowej), agresywnych barw w elewacjach budynków i na pokryciach dachowych, ogrodzeń wykonywanych z prefabrykowanych elementów betonowych,
- ochronie terenów otwartych – rolnych, leśnych, dolin rzek itp. stanowiących o obecnym rolniczym charakterze Gminy przed nieuzasadnioną presją zainwestowania,
- przestrzeganiu zasad ochrony historycznych układów urbanistycznych, obiektów i parków zabytkowych,
- przestrzeganiu zasad ochrony obszarów znajdujących się w strefach chronionego krajobrazu,
- eksponowaniu pozytywnych dominant przestrzennych, znaczeniowych i wysokościowych, jak np. kościoły, założenia dworskie, obiekty zabytkowe, parki podworskie poprzez tworzenie stref ekspozycji, osi widokowych, neutralnego wizualnie tła,
- maskowaniu negatywnych dominant poprzez zasłanianie, np. wysoką zielenią,
- ustaleniu zasad lokalizacji i formy reklam,
- ochronie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych,
- rewaloryzacji obiektów zabytkowych,
- rekultywacji obszarów zdewastowanych, terenów poeksploatacyjnych,
- zalesieniu terenów w sposób uatrakcyjniający krajobraz.

Zgodnie z zapisami Studium kształtowanie przestrzeni na terenach Gminy Dmosin powinno odbywać się z dbałością o ład i kompozycję przestrzenną (między innymi poprzez ustalenia w planach miejscowych co do form zabudowy) oraz poprzez systematyczny rozwój dostępu do infrastruktury technicznej, w tym drogowej.

W zakresie ograniczeń dla rozwoju urbanizacji są w szczególności tereny zmeliorowane, złoża surowców mineralnych oraz kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych, a także obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Dla ochrony terenów zmeliorowanych i nawadnianych ustalono przede wszystkim rolnicze zagospodarowanie tych terenów, co do zasady powinny być wyłączone z zabudowy. Ponadto na terenach zmeliorowanych i jednocześnie przewidzianych do

zalesienia należy zapewnić pas wolny od nasadzeń w celu umożliwienia prawidłowej eksploatacji rowów melioracyjnych i rzek.

Obszary występowania udokumentowanych złóż surowców mineralnych są chronione przed innym zagospodarowaniem niż eksploatacja złóża. Dopuszczalne jest jedynie użytkowanie rolnicze do czasu rozpoczęcia eksploatacji.

W celu ochrony gleb wysokich klas bonitacyjnych, które stanowią wartościowe zasoby przyrodnicze Gminy, wprowadzono między innymi nakaz prowadzenia właściwej gospodarki środkami chemicznymi wykorzystywanymi w rolnictwie, a także wprowadzenia odbudowy biologicznej dróg o dużym natężeniu ruchu.

W zakresie ochrony krajobrazu zastosowanie mają przepisy tzw. ustawy krajobrazowej z dnia 24 kwietnia 2015 r. Celem ustawy jest m.in. uporządkowanie obecności reklam w przestrzeni publicznej oraz zadbanie o ład przestrzenny i ochronę krajobrazu.

Dla ochrony wód postuluje się:

- dążenie do osiągnięcia planowanej czystości wód powierzchniowych,
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntów i wód powierzchniowych,
- modernizację urządzeń wodnych celem osiągnięcia wymaganych standardów jakościowych wody pitnej,
- udostępnienie rowów dla prowadzenia prac porządkowych, oczyszczających i udrażniających,
- zachowanie istniejącej sieci rowów,
- konieczność zapewnienia dostępu do rzeki Mrogi,
- gospodarowanie z uwzględnieniem potrzeb ochrony wód podziemnych w strefach zasilania głównych i użytkowych zbiorników wód podziemnych,
- retencjonowanie wody.

W celu ochrony powietrza w ramach systemu ogrzewania indywidualnego należy sukcesywnie przechodzić na paliwa bezpieczne ekologiczne, tj. gaz, olej opałowy, energia elektryczna (szczególnie na obszarach dużych zgrupowań zabudowy). Dla projektowanych większych rejonów rozwojowych należy wziąć pod uwagę możliwość zastosowania kotłowni lokalnych, opierających się na ekologicznych nośnikach energii.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Dla ochrony przed hałasem na obszarach możliwych przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu komunikacyjnego (wzdłuż dróg na terenach o funkcji chronionej) należy liczyć się z koniecznością zabezpieczenia w postaci pasów zieleni wysokiej, ekranów akustycznych, okien dźwiękoszczelnych lub innych skutecznych rodzajów zabezpieczeń.

Na terenie Gminy obowiązują strefy ochronne 50 m od istniejących cmentarzy. W obrębie stref obowiązuje zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej i usług związanych z produkcją, przechowywaniem i dystrybucją żywności. W przypadku braku możliwości podłączenia zabudowy do sieci wodociągowej, strefa ta jest większa i wynosi 150 m.

W związku z lokalizacją na terenie Gminy Dmosin liniowych elementów infrastruktury przesyłowej wyznaczono następujące strefy bezpieczeństwa:

- od linii 400 kV – 60 m (30 m od osi linii na stronę),
- od linii 220 kV – 50 m (25 m od osi linii na stronę),
- od linii 110 kV – 36 m (18 m od osi linii na stronę),
- od rurociągu naftowego DN 406 – 16 m (8 m od linii na stronę).

W ww. strefach bezpieczeństwa należy wprowadzać zapisy dotyczące ograniczeń w lokalizowaniu budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych za stały pobyt ludzi, a także sadzenia roślinności wysokopiennej oraz tworzenia hałd i nasypów.

Ponadto wyznaczono strefy ochronne od istniejących elektrowni wiatrowych, na obszarze których obowiązuje zakaz lokalizowania budynków mieszkalnych z zachowaniem zabudowy istniejącej.

Na terenie Gminy Dmosin wprowadzono także strefy ochrony pośredniej od ujęć wody. W obrębie tych stref ustalono zakaz wprowadzania ścieków do wód i ziemi, rolniczego wykorzystania ścieków, przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych, lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji, a także rurociągów do ich transportu, lokalizowania składowisk odpadów komunalnych lub przemysłowych, grzebienia zwłok zwierzęcych oraz lokalizowania nowych ujęć wody.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Dla ochrony, rozwoju zasobów i kształtowania środowiska kulturowego przyjmuje się następujące kierunki polityki przestrzennej:

- rewaloryzacja istniejących zasobów, w szczególności założeń dworsko-parkowych oraz tworzenie nowych wartości kulturowych w przestrzeni publicznej,
- ochrona elementów środowiska kulturowego,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele użytkowe może odbywać się wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie ich wartości,
- wszelkie inwestycje i działania w sąsiedztwie zabytków nie mogą pogorszyć jego stanu zachowania ani wartości zabytkowych, w tym także walorów widokowych,
- udostępnianie i promocja walorów kulturowych Gminy Dmosin.

W związku z występowaniem na obszarze Gminy stref ochrony konserwatorskiej, ustala się bezwzględny priorytet ustaleń konserwatorskich, gdzie wszelkie inwestycje na etapie pozwolenia na budowę lub zgłoszenia inwestycji wymagają udziału wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Na terenie Gminy występują strefy ochrony ekspozycji, których celem jest zachowanie istniejących elementów kompozycji urbanistycznej towarzyszących zespołowi zabytkowej zabudowy. Na ich obszarze obowiązuje nakaz zachowania skupisk i szpalerów zieleni wysokiej będących składową zespołu zabytkowego.

Dla ochrony zabytków archeologicznych, na obszarze ich lokalizacji realizację robót ziemnych lub dokonywanie zmiany charakteru dotychczasowej działalności należy poprzedzić badaniami archeologicznymi. Ponadto w celu ich ochrony ustala się strefy ochrony archeologicznej.

W zakresie rozwoju systemu drogowego wyznaczono następujące działania:

- usprawnienie połączeń komunikacyjnych w Gminie,
- modernizację istniejącej sieci dróg.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

W zakresie rozwoju systemów infrastruktury technicznej określono następujące zasady:

- racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami wód,
- doprowadzenie sieci wodociągowej do terenów niezwodociągowanych,
- rozbudowę sieci wodociągowej w miarę potrzeb,
- rozbudowę istniejących urządzeń wodociagowych w miarę potrzeb,
- dalszy rozwój kanalizacji sanitarnej,
- stosowanie indywidualnych systemów odprowadzania ścieków (szczelne zbiorniki bezodpływowe, przydomowe oczyszczalnie ścieków) na terenach o zabudowie rozproszonej, położonych poza zasięgiem kanalizacji gminnej,
- dalsza kompleksowa modernizacja sieci elektroenergetycznych – średniego i niskiego napięcia,
- budowa sieci dystrybucyjnej 15 kV oraz dogęszczenie stacjami transformatorowymi SN/nn w miarę występowania deficytu mocy na terenach przewidzianych do zainwestowania,
- dopuszcza się rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych z wykorzystaniem wyłącznie urządzeń małej mocy (nieprzekraczającej 100 kW) realizowanych dla potrzeb własnych gospodarstw domowych i przedsiębiorców, poza terenem cennym pod względem przyrodniczym,
- modernizację istniejących źródeł ciepła oraz tworzenie nowych w celu ograniczenia efektu niskiej emisji,
- dalsza rozbudowa sieci telekomunikacyjnej zarówno w formie tradycyjnej, jak i z wykorzystaniem nowych technologii,
- ograniczenie ilości powstających odpadów, ich selektywną zbiórkę, odzysk i recykling,
- racjonalne składowanie odpadów.

Dla terenów położonych w zasięgu Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich wprowadzono zakaz realizacji ogrodzeń z prefabrykatów betonowych oraz lokalizacji obiektów i instalacji infrastruktury o wysokości przekraczającej 10 m, wyłączeniem obiektów niezbędnych dla zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego to podstawowy akt planistyczny gminy. Zgodnie z treścią ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

przeznaczenie terenów oraz wyznacza sposoby ich zagospodarowania i zabudowy. Ponadto, stanowi akt prawa miejscowego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządzany jest fakultatywnie, chyba, że z przepisów szczególnych wynika obowiązek jego sporządzenia.

Na terenie Gminy Dmosin na koniec 2021 r. obowiązywało 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela przedstawia uchwały Rady Gminy Dmosin dotyczące zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 28 Uchwały Rady Gminy Dmosin dotyczące zagospodarowania przestrzennego

lp.	Uchwała Rady Gminy Dmosin
1.	uchwała nr XXX/133/98 Rady Gminy w Dmosinie z dnia 19 czerwca 1998 r. w sprawie zmiany miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dmosin
2.	uchwała XXXII/187/2002 Rady Gminy Dmosin z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie zmiany miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dmosin
3.	uchwała nr XXXVI/291/09 Rady Gminy Dmosin z dnia 7 grudnia 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dmosin, zmieniona uchwałą nr XXVIII/179/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 2021 r.
4.	uchwała nr XII/103/2012 Rady Gminy Dmosin z dnia 5 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar wsi Wola Cyrusowa Kol., Dmosin i Dmosin Drugi
5.	uchwała nr XXIX/167/17 Rady Gminy Dmosin z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o nazwie „Kołacinek I” i „Kołacinek II”, dla terenu położonego w miejscowości Kołacinek, Gmina Dmosin
6.	uchwała nr XV/106/20 Rady Gminy Dmosin z dnia 6 marca 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Koziółki

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

lp.	Uchwała Rady Gminy Dmosin
7.	uchwała nr XV/105/20 Rady Gminy Dmosin z dnia 6 marca 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Kołacin
8.	uchwała nr XXVII/173/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego obręb ewidencyjny Dmosin Drugi
9.	uchwała nr XXVII/174/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego obręb ewidencyjny Dmosin Wieś
10.	uchwała nr XXVII/172/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego część obrębu ewidencyjnego Teresin
11.	uchwała nr XXXI/195/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 6 października 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego obręb ewidencyjny Osiny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych

W zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dmosin istotne są również zapisy Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Istotna jest przede wszystkim realizacja celu strategicznego pn. „Atrakcyjna i dostępna przestrzeń”, która oparta jest na pięciu celach operacyjnych związanych z:

- adaptacją do zmian klimatu i poprawą jakości środowiska,
- ochroną i kształtowaniem krajobrazu,
- zwiększeniem dostępności transportowej i teleinformatycznej,
- zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego,
- racjonalną gospodarką odpadami.

Kluczowe są zatem kierunki działań dotyczące w szczególności ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery, poprawy jakości wód, ochrony wartości dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych, zwiększenia dostępności i spójności komunikacyjnej – w tym kolejowej, a także rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin zakłada działania w każdym z powyższych aspektów, co pozwoli na stworzenie odpowiednich warunków do kształtowania przestrzeni

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Gminy, a także województwa łódzkiego, przy jednoczesnym rozwoju gospodarczym, poprawie jakości życia i poszanowaniu zasobów środowiska naturalnego.

Ponadto kolejną ważną kwestią jest realizacja celu horyzontalnego pn. „Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo” w zakresie kierunku „prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego”. Odbywać się ma to poprzez dokumenty planistyczne gminy, ochronę krajobrazu, zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej, poprawę warunków życia.

Również w tym przypadku Strategia Rozwoju Gminy Dmosin przewiduje działania zgodne z powyższym celem horyzontalnym.

W ramach polityki rozwoju województwa wyodrębniono działania priorytetowe, czyli tzw. Zintegrowane Przedsięwzięcia Strategiczne. Dla Gminy Dmosin największe znaczenie mają następujące przedsięwzięcia:

- Zielone i aktywne Łódzkie – przewidziano między innymi działania związane z tworzeniem przestrzeni dla aktywnego spędzania czasu wolnego, zagospodarowaniem terenów gminy w szczególności na cele sportowe oraz turystyczno-rekreacyjne, a także zwiększeniem powierzchni form ochrony przyrody;
- Kolej na Łódzkie – celem jest stworzenie dobrze funkcjonującego, atrakcyjnego oraz dostępnego transportu zbiorowego, który będzie alternatywą dla transportu samochodowego;
- Czyste Środowisko – zakłada przede wszystkim ograniczenie niskiej emisji (na przykład poprzez wymianę nieefektywnych źródeł ciepła czy termomodernizację budynków), racjonalną gospodarkę odpadami, rozwój infrastruktury technicznej, zwiększenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej.

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin pozwoli również odpowiedzieć na powyższe potrzeby i umożliwi realizację wskazanych wyżej założeń w zakresie polityki przestrzennej województwa.

W celu określenia terytorialnego wymiaru strategii wojewódzkiej, a przy tym ukierunkowania działań na obszary wymagające szczególnego wsparcia, wyznaczono tzw. Obszary Strategicznej Interwencji. Gmina Dmosin została zaliczona do Miejskiego

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Obszaru Funkcjonalnego Łodzi, co zostało szczegółowo omówione w Rozdziale 8 Strategii Rozwoju Gminy Dmosin.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa Łódzkiego oraz Plan zagospodarowania przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi przyjęty został uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego wskazuje cele polityki przestrzennej województwa oraz kierunki i zasady ich realizacji, które mają znaczenie dla rozwoju przestrzennego Gminy Dmosin. Kluczową rolę odgrywają przede wszystkim ponadlokalne elementy zagospodarowania występujące na obszarze Gminy, a mianowicie:

- droga krajowa typu autostrada (A2) oraz droga wojewódzka (nr 704),
- przebieg linii elektroenergetycznych 400kV oraz 220 kV,
- Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Dolina Mrogi,
- Obszar Krajobrazu Chronionego Mrogi i Mrożycy,
- Obszar Natura 2000 Wola Cyrusowa PLH100034,
- korytarz ekologiczny doliny rzeki Mrogi,
- szlaki turystyczne, w tym Łódzki Szlak Konny oraz Szlak Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich.

W zakresie infrastruktury drogowej za kluczowe uznaje się dalsze zwiększanie dostępności transportowej regionu, podniesienie bezpieczeństwa i jakości systemu transportowego oraz wdrażanie proekologicznych rozwiązań transportowych. W celu wzmocnienia dostępności wewnętrznej i spójności przestrzennej regionu konieczna jest poprawa jakości infrastruktury drogowej, w szczególności poprzez podnoszenie standardów technicznych dróg wojewódzkich. Zakłada się również budowę, przebudowę oraz modernizację odcinków dróg lokalnych, które są istotne w powiązaniach regionalnych.

W odniesieniu do systemu elektroenergetycznego przyjmuje się, że modernizacje sieci elektroenergetycznej mające na celu optymalizację zużycia energii i ograniczanie negatywnego wpływu procesów jej produkcji na środowisko, polegać będą na stosowaniu inteligentnych systemów, wykorzystujących nowoczesne technologie telekomunikacyjne

i telemetryczne oraz innowacyjne systemy i urządzenia do sterowania, regulacji i zabezpieczenia sieci.

W odniesieniu do systemu przyrodniczego istotne jest zachowanie najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego, m.in. poprzez:

- kształtowanie spójnego systemu obszarów chronionych,
- ochronę pozostałych terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- kształtowanie korytarzy ekologicznych.

W Gminie Dmosin występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. W związku z powyższym w zagospodarowaniu terenów należy uwzględnić warunki określone w przepisach odrębnych – ustawa Prawo wodne.

Co istotne w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy Prawo wodne w strategii rozwoju gminy należy uwzględnić zapisy wynikające z następujących dokumentów:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300);
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841);
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin jest zgodna z powyższymi dokumentami, w zaplanowanych kierunkach działań zostały uwzględnione zadania wynikające z powyższych planów. Dotyczą one przede wszystkim ochrony wód przed zanieczyszczeniami, zwiększenia retencji wodnej czy zahamowania wzrostu ryzyka powodziowego.

8. Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z definicją ustawową, obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do których jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jako Obszary Strategicznej Interwencji wskazuje: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, wschodnią Polskę oraz Śląsk.

Gmina Dmosin nie została objęta żadnym z OSI krajowych.

Obszary Strategicznej Interwencji są obowiązkowe do wyznaczenia na poziomie regionalnym przez samorząd województwa. Obszary te zostały wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 oraz Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planie zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 wskazuje następujące obszary strategicznej interwencji:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszar zagrożony trwałą marginalizacją,
- obszar transformacji górniczo-energetycznej,
- obszar walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych,
- Miejskie Obszary Funkcjonalne: MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi oraz trzy wielordzeniowe MOF: MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask, MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno oraz MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

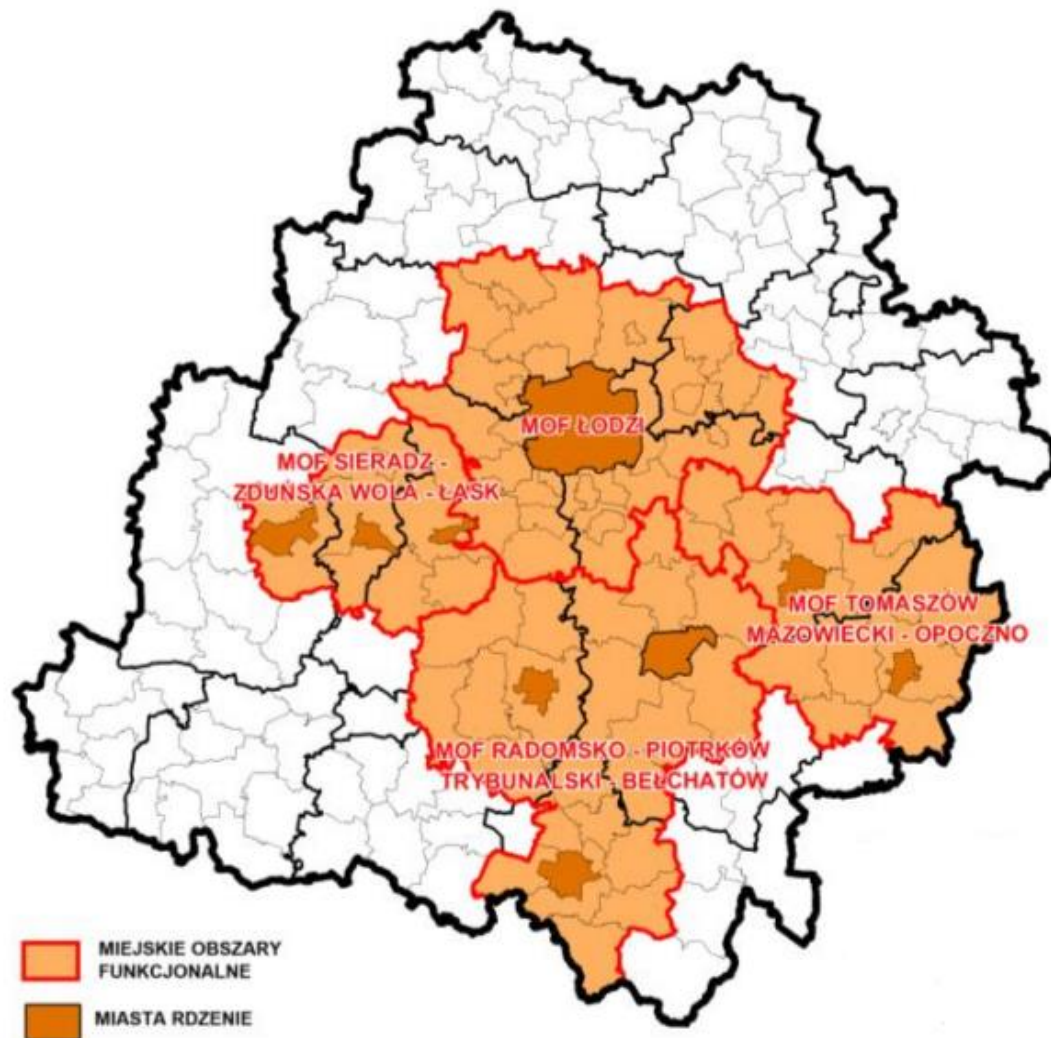
Gmina Dmosin znajduje się w granicach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Mapa przedstawia Miejskie Obszary Funkcjonalne zlokalizowane na terenie województwa łódzkiego.

Mapa 7 Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie łódzkim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Dla MOF szczególnie istotna będzie realizacja zintegrowanych, kompleksowych projektów dotyczących m.in. rozwoju zrównoważonego transportu publicznego, zwiększania efektywności energetycznej, poprawy stanu środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie jakości powietrza, wzrostu atrakcyjności osadniczej, wsparcia rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego oraz rozwoju kultury, turystyki i rekreacji.

Ponadto, w perspektywie finansowej 2021-2027 przewidziano dla MOF wsparcie w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Szczegółowy zakres wsparcia w ramach ZIT zostanie określony zgodnie z Umową Partnerstwa w programie regionalnym.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, obszary wiejskie województwa łódzkiego prezentują bogate spektrum typów funkcjonalnych – od gmin rolniczych po gminy o przemysłowym, usługowym bądź wielofunkcyjnym charakterze. Pomimo tak dużej różnorodności posiadają one (w tym także Gmina Dmosin) wspólny mianownik barier i problemów rozwojowych, do których należą:

- problemy transportowe (m.in. braki w infrastrukturze komunikacyjnej, wykluczenie z transportu publicznego),
- niski potencjał gospodarczy,
- stan środowiska naturalnego, w szczególności w zakresie niskiej jakości wód i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- presja urbanizacyjna, której efektem jest m.in. chaos przestrzenny.

W celu eliminacji powyższych barier i problemów zasadne jest wdrożenie modelu wielofunkcyjnej wsi. Podjęcie działań w ramach modelu będzie wiązało się z rozwijaniem branż komplementarnych dla rolnictwa bazujących na lokalnych zasobach, wzrostem innowacyjności w rolnictwie oraz rozwojem nowych sektorów gospodarki (m.in. biogospodarki, zielonej gospodarki, OZE).

9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację.

Zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy” podmioty zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy grupy: sektor publiczny, biznesowy oraz społeczny. Sektor publiczny obejmuje władze samorządowe gminy, urząd gminy wraz z jednostkami gminnymi, jednostkami samorządu terytorialnego różnych szczebli oraz administrację rządową. Sektor biznesowy reprezentowany jest przez m.in. prywatnych przedsiębiorców, organizacje otoczenia biznesu, kluczowych pracodawców oraz zrzeszenia gospodarcze. Do sektora społecznego można zaliczyć w szczególności mieszkańców, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderów społecznych oraz osoby publiczne.

Odpowiedzialność za realizację założeń Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 ponoszą przede wszystkim władze samorządowe Gminy – Wójt Gminy Dmosin i Rada Gminy Dmosin.

Konieczne jest również zidentyfikowanie instrumentów realizacji, które zapewnią osiągnięcie założonych celów strategicznych oraz będą spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję gminy w ujęciu przestrzennym.

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 będzie wdrażana przy wykorzystaniu zróżnicowanych instrumentów, m.in.:

- wdrożeniowych, np. gminne strategie, plany, projekty,
- organizacyjno-zarządczych, np. regulaminy wydziałów i jednostek,
- finansowych, np. uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe,
- prawnych, np. uchwały rady, akty prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- dotyczących planowania przestrzennego, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- społecznych, np. działania promocyjne, działania edukacyjne, konsultacje społeczne,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

- kadrowych, np. wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- koordynacyjnych, np. ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym, partnerstwa lokalne,
- kontrolnych, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów.

Poszczególne instrumenty realizacji strategii powinny być dobierane pod względem oceny efektywności, ich dotychczasowej skuteczności lub doświadczeń innych jednostek.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 odbywać się będzie również poprzez szereg dokumentów wykonawczych, które mogą wpływać na realizację poszczególnych celów Strategii i mogą (lecz nie muszą) zostać opracowane lub zaktualizowane w celu jej realizacji.

Przez dokumenty wykonawcze względem Strategii należy rozumieć wszystkie obligatoryjne i fakultatywne plany, programy funkcjonujące w Gminie.

Strategia Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030, jako dokument kierunkowy, powinna być spójna w szczególności z Wieloletnią prognozą finansową gminy oraz corocznymi uchwałami budżetowymi.

W tabeli przedstawiono wytyczne co do sporządzania dokumentów wykonawczych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 29 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
Planowanie przestrzenne	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dmosin	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXV/137/17 Rady Gminy Dmosin z dnia 13 lutego 2017 r.	Aktualizacja Studium w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej.
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Na terenie Gminy Dmosin obowiązuje 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Aktualizacja obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego dokonywana jest w wyniku aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w przypadku pojawienia się nowych terenów, które mogą być wykorzystane w zakresie gospodarczym, osiedleńczym czy rekreacyjnym

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
Energetyka	Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Brak	Dokument opracowywany jest w przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń. Może zostać przygotowany dla obszaru gminy lub jej części. Opracowywany jest na podstawie uchwalonych przez radę gminy założeń i powinien być z nimi zgodny.
Gospodarka komunalna	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Dmosin na lata 2021-2028	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXVII/169/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 26 marca 2021 r.	Dokument aktualny.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Brak	Zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych opracowuje przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Plan powinien być zgodny z kierunkami rozwoju gminy określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ustaleniami zezwolenia wydanego przedsiębiorstwu na prowadzenia działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami	Brak	Konieczność opracowania programu wynika z obowiązku ustawowego. Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami program opracowuje wójt na okres 4 lat, a przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dmosin	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XVIII/93/04 Rady Gminy Dmosin z dnia 26 sierpnia 2004 r.	Dokument wymaga aktualizacji.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dmosin na lata 2015-2023	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XIV/77/15 Rady Gminy Dmosin z dnia 8 grudnia 2015 r., zmieniony uchwałą nr XXXI/196/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 6 października 2021 r. dotyczącą przedłużenia okresu obowiązywania Planu	Dokument wyznacza kierunki rozwoju gospodarki niskoemisyjnej do roku 2023. W perspektywie potrzebna będzie aktualizacja lub opracowanie nowego dokumentu.
	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dmosin	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XVIII/145 Rady Gminy Dmosin z dnia 30 listopada 2012 r.	Program aktualny ze względu na systematyczne aktualizowanie.
	Program małej retencji	Brak	Program rekomendowany do sporządzenia m.in. z uwagi na zmiany klimatu, dostępność środków zewnętrznych na inwestycje retencyjne oraz możliwość wykorzystania jako instrument wzbogacania bioróżnorodności.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
Transport	Plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych	Brak	Zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, do zarządcy drogi należy w szczególności opracowywanie planów rozwoju sieci drogowej.
Polityka społeczna	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dmosin na lata 2021-2027	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXVI/165/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 22 lutego 2021 r.	Dokument aktualny.
	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Dmosin na lata 2022-2026	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXXVIII/244/22 Rady Gminy Dmosin z dnia 29 marca 2022 r.	Dokument aktualny.
	Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Dmosin na lata 2022-2024	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXXV/225/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 29 grudnia 2021 r.	Dokument aktualny.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXXVIII/245/22 Rady Gminy Dmosin z dnia 29 marca 2022 r.	Dokument aktualny.
	Gminny program rewitalizacji	Brak	Dokument rekomendowany. Jest to skuteczne narzędzie wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów gminy oraz niezbędny dokument do pozyskiwania dotacji.
Rozwój lokalny	Roczny program współpracy Gminy Dmosin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2022 rok	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXXVI/233/22 Rady Gminy Dmosin z dnia 2 lutego 2022 r.	Program przyjmowany corocznie. Określa obszary współpracy finansowej i niefinansowej z organizacjami pozarządowymi.
	Plany odnowy miejscowości	Brak	Dokument opcjonalny. Plany mogą uszczegółowić zapisy strategii, tworząc przestrzeń dla realizacji wielu działań lokalnych, w tym przy zaangażowaniu mieszkańców, a jednocześnie stać się instrumentami pozyskiwania

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Obszar tematyczny dokumentu	Nazwa Dokumentu	Szczegóły	Wytyczne dla aktualizacji sporządzenia dokumentów
			środków na dedykowane przedsięwzięcia
Finanse publiczne	Uchwała budżetowa na 2022 rok	Dokument obowiązujący, przyjęty uchwałą nr XXXV/219/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 29 grudnia 2022 r.	Uchwała przyjmowana corocznie, Powinna odzwierciedlać cele i kierunki działań określone w strategii, zintegrowane z wieloletnią prognozą finansową,
	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Dmosin na lata 2022-2032	Dokument obowiązując, przyjęty uchwałą nr XXXV/2018/21 Rady Gminy Dmosin z dnia 29 grudnia 2021 r.	Dokument aktualny. Aktualizacja zgodnie z potrzebami.

Źródło: Opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

W celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji strategii prowadzony jest monitoring. Pozwala wykryć zagrożenia i ewentualną konieczność modyfikacji zaplanowanych działań.

Sprawozdawczość z realizacji Strategii będzie prowadzona systematycznie w oparciu o art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., który zobowiązuje Wójta do corocznego przygotowania i publikacji Raportu o stanie gminy. Obejmuje on podsumowanie działalności w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.

W procesie realizacji Strategii ważna jest odpowiednio przeprowadzona ewaluacja, dzięki której możliwe jest określenie jakości i efektywności wdrażania strategii. Dokonywana jest z uwzględnieniem następujących kryteriów:

- trafności – ocena adekwatności planowanych celów Strategii względem zidentyfikowanych problemów i wyzwań rozwoju Gminy,
- skuteczności – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia wskutek zaplanowanych działań,
- efektywności – ocena dotycząca tego, czy zidentyfikowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych,
- spójności – zewnętrznej (zgodność z zapisami dokumentów wyższego rzędu) oraz wewnętrznej (logiczny związek pomiędzy diagnozą, wizją, celami i kierunkami działań określonymi w Strategii).

Ze względu na moment prowadzenia, wyróżnić można ewaluację ex-ante, mid-term, on-going oraz ex-post. Ewaluacja ex-ante jest podejmowana przed przyjęciem ostatecznej wersji strategii. Ewaluacja mid-term jest realizowana mniej więcej w połowie realizacji strategii. Ewaluacja on-going jest przeprowadzana w trakcie wdrażania strategii. Ewaluacja ex-post jest prowadzona po zakończeniu realizacji strategii i pełni funkcję podsumowującą.

W połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 oraz po jej zakończeniu rekomendowana jest realizacja ewaluacji, która ma dostarczyć praktycznych wniosków i rekomendacji, które posłużą udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji strategicznej.

10. Ramy finansowe i źródło finansowania

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 wymaga poniesienia w kolejnych latach określonych nakładów finansowych na szereg zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

W poniższych tabelach przedstawiono szacunkowe koszty realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania.

Tabela 30 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 1

CEL STRATEGICZNY 1:		
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN		
CEL OPERACYJNY 1.1		
TWORZENIE WARUNKÓW DLA AKTYWNEGO I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Modernizacja/budowa/przebudowa boisk na terenie Gminy Dmosin	6 500 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Zagospodarowanie miejscowości na cele rekreacyjne i sportowe (siłownie, place zabaw, mała architektura)	3 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 1.2		
POPRAWA INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ NA CELE SPOŁECZNE		
Remont/przebudowa budynków Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy Dmosin	2 500 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Budowa/remont/przebudowa świetlic na terenie Gminy Dmosin	5 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Remont/rozbudowa/przebudowa szkół wraz z oddziałami	5 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 1:		
ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DMOSIN		
przedszkolnymi na terenie Gminy Dmosin		
Modernizacja/przebudowa/remont obiektów infrastruktury kulturalnej	1 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 1.3		
ROZWÓJ OFERTY EDUKACYJNEJ		
Rozwój i dopasowanie bazy dydaktycznej placówek oświatowych	200 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Podnoszenie kompetencji nauczycieli i kadr dydaktycznych	200 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 1.4		
ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU		
Zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami	1 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne,
Zapewnienie dostępności cyfrowej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami	300 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne,
CEL OPERACYJNY 1.5		
ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO		
Doposażenie służb ratowniczych	1 500 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 31 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 2

CEL STRATEGICZNY 2:		
POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH		
CEL OPERACYJNY 2.1		
UPOWSZECHNIANIE ROZWIĄZAŃ I PROCEDUR E-ADMINISTRACJI		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Cyfrowa Gmina	500 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne

Tabela 32 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 3

CEL STRATEGICZNY 3:		
ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM ZASOBÓW GMINY DMOSIN		
CEL OPERACYJNY 3.1		
POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Odnowa miejscowości poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Dmosin	1 500 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 3.2		
OCHRONA WARTOŚCI I KSZTAŁTOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO		
Rewaloryzacja/restauracja dziedzictwa kulturowego	1 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 3:		
ROZWÓJ GOSPODARCZY Z WYKORZYSTANIEM ZASOBÓW GMINY DMOSIN		
Gminy Dmosin (pomniki, strażnice, kapliczki)		
CEL OPERACYJNY 3.3		
ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI		
Działania edukacyjne i informacyjne dla producentów rolnych	0,00	-

Źródło: opracowanie własne

Tabela 33 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 4

CEL STRATEGICZNY 4:		
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ		
CEL OPERACYJNY 4.1		
POPRAWA FUNKCJONOWANIA ORAZ ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Rozbudowa kanalizacji na terenie Gminy Dmosin	6 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Dmosin	4 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Przebudowa/rozbudowa/remont oczyszczalni ścieków w Dmosinie Drugim	3 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 4:		
ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY DMOSIN DOSTĘPU DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ		
CEL OPERACYJNY 4.2		
WZROST JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ		
Budowa/remont/rozbudowa/przebudowa wodociągów w Gminie Dmosin	2 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę Gminy Dmosin	2 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Przebudowa/remont Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Dmosin	5 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Wymiana wodomierzy na radiowe	3 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 4.3		
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TELEINFORMATYCZNEJ		
Budowa sieci informatycznej w budynkach użyteczności publicznej	100 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 34 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 5

CEL STRATEGICZNY 5:		
WZROST BEZPIECZEŃSTWA I KOMFORTU UŻYTKOWNIKÓW INFRASTRUKTURY DROGOWEJ		
CEL OPERACYJNY 5.1		
POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY DROGOWEJ		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Budowa/remont/przebudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Dmosin	4 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Przebudowa/budowa/remont dróg o charakterze lokalnym na terenie Gminy Dmosin	15 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Modernizacja infrastruktury drogowej w Gminie Dmosin wraz z przebudową i remontem mostów	5 600 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne

Tabela 35 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 6

CEL STRATEGICZNY 6:		
SPÓJNE PLANOWANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO		
CEL OPERACYJNY 6.1		
ZAPEWNIENIE ŁADU PRZESTRZENNEGO		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą	300 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

CEL STRATEGICZNY 6:		
SPÓJNE PLANOWANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO		
oddziaływania na środowisko, prognozą skutków finansowych i opracowaniem ekofizjograficznym		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 36 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 7

CEL STRATEGICZNY 7:		
RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA NATURALNEGO		
CEL OPERACYJNY 7.1		
ZWIĘKSZENIE PRODUKCJI ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Odnawialne źródła energii w Gminie Dmosin	6 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Montaż odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla budynków użyteczności publicznej należących do Gminy Dmosin	1 500 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Stacje ładowania w miejscowości Kołacin i Dmosin	1 400 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Tabela 37 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 8

CEL STRATEGICZNY 8:		
OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO		
CEL OPERACYJNY 8.1		
POPRAWA STANU ŚRODOWISKA		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Termomodernizacja budynków (np. użyteczności publicznej)	2 000 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Wymiana źródeł ciepła w budynkach	200 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwianie	200 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 8.2		
ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Usprawnienie systemu selektywnej zbiórki odpadów	20 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
CEL OPERACYJNY 8.3		
OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	SZACUNKOWE KOSZTY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Promowanie Dobrej Praktyki Rolniczej	0,00	-
Edukacja ekologiczna w zakresie zakładania zbiorników wodnych	0,00	-

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN
NA LATA 2023-2030

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska	15 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody	0,00	-

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, łączna suma realizacji wszystkich przedsięwzięć w Gminie Dmosin zaplanowana została na kwotę 90 535 000,00 zł. Jednocześnie należy podkreślić, że ramy finansowe są szacunkowe i mają na celu ocenę możliwości realizacji Strategii.

Przy opracowaniu ram finansowych Strategii wzięto pod uwagę analizę dochodów i wydatków Gminy w latach 2016-2021, zapisy Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dmosin na lata 2022-2032, a także wiedzę i doświadczenie Gminy zdobyte w wyniku realizacji różnych inwestycji w poprzednich latach.

W latach 2016-2019 Gmina Dmosin notowała ujemny bilans budżetowy. Natomiast w latach 2020-2021 osiągnęła nadwyżkę finansową. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli.

Tabela 38 Dochody i wydatki w Gminie Dmosin w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dochody	16 412 658,66	18 026 349,27	19 222 395,44	23 893 272,69	23 918 555,10	28 494 672,25
wydatki	16 735 721,41	18 252 853,14	20 640 353,46	24 734 016,56	22 435 586,15	24 210 025,95
deficyt/ nadwyżka	-323 062,75	-226 503,87	-1 417 958,02	-840 743,87	1 482 968,95	4 284 646,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (05.10.2022)

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Dmosin na lata 2022-2032 przewidywany jest deficyt budżetowy na koniec 2022 r. Natomiast na lata 2023-2032 prognozuje się dodatnie saldo.

W zakresie oszacowania możliwości realizacji Strategii istotne jest określenie potencjalnych źródeł finansowania, które Gmina Dmosin może wykorzystać w celu realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Na podstawie kierunków działań wyznaczonych w Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030 można wskazać następujące potencjalne źródła finansowania:

- budżet Gminy,
- budżet Państwa,
- budżet Unii Europejskiej, w tym zwłaszcza środki dystrybuowane poprzez:
 - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027,
 - krajowe programy operacyjne na lata 2021-2027,
 - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027,
 - Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO),
- inne krajowe źródła publiczne, w tym środki funduszy celowych,
- inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, w tym Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy EOG,
- środki sektora prywatnego,
- kredyty bankowe i pożyczki.

Podstawowym źródłem finansowania zadań jest wykorzystanie środków budżetowych Gminy, wynikających z dochodów własnych, subwencji i dotacji celowych.

Gmina Dmosin zamierza podjąć działania inwestycyjne dotyczące infrastruktury drogowej. Wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego realizujących inwestycje na drogach samorządowych udzielane jest przez m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej sieci dróg na szczeblu lokalnym. Ponadto, Fundusz ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz parametrów technicznych lokalnej infrastruktury drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. W ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg środki finansowe przekazywane są na zasadach konkursowych, w szczególności na dofinansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg powiatowych i gminnych.

W zakresie ochrony środowiska Gmina Dmosin może skorzystać ze środków finansowych udzielanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. Działalność Funduszu koncentruje się głównie na wspieraniu przedsięwzięć z zakresu ochrony wód i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery, ochrony

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

ziemi, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej oraz monitoringu, zapobieganiu i likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Kolejnym źródłem pozwalającym na uzyskanie finansowania działań Gminy będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2021-2027. Głównym celem PROW jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zarządzanie w sposób zrównoważony zasobami naturalnymi, a także rozwój obszarów wiejskich.

Dodatkowym dofinansowaniem są środki z programów rządowych kierowanych do gmin, m.in. Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, Program Dostępność Plus.

Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025 zakłada wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”. Program jest kontynuacją programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020. Jego celem strategicznym jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenia miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich obszarze sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Program Dostępność Plus, to program rządowy, którego celem jest zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. Skupia się na dostosowaniu przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli. Wartość inwestycji, które przyczynią się do realizacji Programu wyniesie około 23 mld zł w latach 2018-2025.

Dużym wyzwaniem, z jakim mierzą się obecnie jednostki samorządu terytorialnego jest zniwelowanie negatywnych skutków pandemii koronawirusa. Jednym z programów rządowych realizowanych w tym celu jest Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL), w ramach którego środki z budżetu państwa trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom (m.in. budowę żłobków, przedszkoli, dróg oraz inne niezbędne lokalnie działania). Wsparcie pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania Covid-19 i ma charakter bezzwrotny.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Odbudowie gospodarki po pandemii koronawirusa służyć ma Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (Recovery and Resilience Facility – RRF). Podstawą do otrzymania wsparcia jest Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO). 17 czerwca 2022 r. KPO zostało zaakceptowane przez Radę Unii Europejskiej. Polska otrzyma 158,5 mld zł w postaci dotacji i 51,6 mld zł w formie preferencyjnych pożyczek.

Ważnym źródłem finansowania zadań są programy pomocowe związane z finansowaniem ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej na lata 2021-2027. Dotyczy to w szczególności celów i projektów, które są zintegrowane z celami rozwojowymi dla województwa łódzkiego i mogą uzyskiwać pomoc w zakresie regionalnych programów operacyjnych.

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+),
- Fundusz Spójności,
- Europejski Fundusz Morskie, Rybackie i Akwakultury,
- Fundusze na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Polska będzie beneficjentem już czwartej perspektywy Funduszy Europejskich na lata 2021-2027. W nowej perspektywie to 72,2 mld euro z Polityki Spójności oraz 3,8 mld euro z Funduszu na Rzecz Transformacji, co łącznie stanowi około 76 mld euro. Środki zostaną przeznaczone na realizację inwestycji w innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację, infrastrukturę, ochronę środowiska, energetykę, edukację oraz sprawy społeczne.

Podstawowym dokumentem, który określa współpracę Unii Europejskiej z Polską, jest Umowa Partnerska. W celu jej realizacji istotne jest wyznaczenie programów krajowych i regionalnych, które określają priorytetowe obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Należą do nich:

- 16 programów regionalnych,
- programy krajowe:
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego,
 - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej,
- Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową,
- Fundusze Europejskie dla Rybactwa,
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

W ramach programów regionalnych województwa otrzymają 44% środków europejskich, tj. 153 mld zł.

Gmina Dmosin będzie mogła ubiegać się o dofinansowanie planowanych inwestycji w ramach Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021-2027 (FEŁ2027) oraz z ww. programów krajowych (z wyjątkiem Funduszy Europejskich dla Polski Wschodniej oraz Funduszy Europejskich dla Rybactwa).

14 marca 2022 r. Zarząd Województwa Łódzkiego uchwałą nr 190/22 przyjął kolejny projekt programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027. Projekt został przekazany do Komisji Europejskiej, co oznacza rozpoczęcie formalnych negocjacji programu.

W kontekście funduszy europejskich jako potencjalnego źródła finansowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030, należy mieć na uwadze, że jej horyzont czasowy wykracza poza perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w związku z czym realizacja będzie finansowana także ze środków pochodzących z kolejnego wieloletniego budżetu europejskiego.

Gmina może wykorzystywać również inne mechanizmy pomocowe, w tym m.in. Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego (tzw. Fundusze Norweskie). Środki finansowe pochodzą z trzech krajów Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, będących jednocześnie członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego – Norwegii, Islandii i Lichtensteinu. Głównym celem Funduszy jest przyczynianie się do zmniejszenia różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W zamian za udzielone wsparcie finansowe, państwa oferujące korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, mimo, że nie są jej członkami.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Władze Gminy Dmosin pod uwagę mogą brać również możliwość angażowania kapitału prywatnego, zaciągania zobowiązań na rynku finansowym oraz bieżące gospodarowanie mieniem Gminy.

Powyższe przykłady nie wyczerpują całego katalogu możliwości pozyskiwania środków finansowych na realizację zamierzeń wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy Dmosin na lata 2023-2030. Konieczne zatem jest staranne monitorowanie w zakresie pojawiających się możliwości zdobywania kapitału pieniężnego.

Słowniczek pojęć i akronimów

Analiza SWOT – metoda pozwalająca dokonać analizy atutów i słabości jednostki samorządowej wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie; skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), threats (zagrożenia)

Cel strategiczny – ma charakter długofalowy, wskazuje generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju jednostki samorządowej

Cel operacyjny – określa narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych

Ewaluacja – ocena/oszacowanie jakości (stopnia) realizacji programu (tj. jego faktycznych rezultatów) w stosunku do wcześniejszych założeń (tj. oczekiwanych efektów); umożliwia sformułowanie wniosków i rekomendacji, które mogą posłużyć w celu udoskonalenia działań prowadzonych w przyszłości

Misja – syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – graficzne przedstawienie wizji rozwoju, określa strefy i powiązania funkcjonalne oraz funkcje terenów, a także pokazuje kierunki działań, w tym najważniejsze przedsięwzięcia jednostki samorządowej

Monitoring – obejmuje systematyczne zbieranie informacji dotyczących użytych zasobów i uzyskanych efektów w ramach podjętych działań

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) – wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub potencjałów rozwojowych, do których kierowana jest interwencja publiczna

Wizja – wyobrażenie, obraz przyszłego stanu jednostki samorządowej

Wskaźnik - narzędzie pomiaru osiągnięcia celu lub realizacji poszczególnych kierunków działań

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Zrównoważony rozwój - rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje integracja działań ekonomicznych, społecznych oraz przyrodniczych w celu utrzymania trwałości jego rezultatów oraz możliwości zaspokajania potrzeb poszczególnych społeczności współczesnego i przyszłych pokoleń

CPK – Centralny Port Komunikacyjny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS+ - Europejski Fundusz Społeczny

EOG – Europejski Obszar Gospodarczy

FEL2027 – Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027

KPO – Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

MOF – Miejski Obszar Funkcjonalny

MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa

OSI – Obszar Strategicznej Interwencji

OZE – odnawialne źródła energii

RRF – Recovery and Resilience Facility

SMART – Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound

SWOT – Strengths, Weakness, Opportunities, Threats

UE – Unia Europejska

Spis tabel

Tabela 1 Analiza SWOT sfery społecznej na podstawie diagnozy Gminy Dmosin.....	8
Tabela 2 Analiza SWOT sfery gospodarczej na podstawie diagnozy Gminy Dmosin	9
Tabela 3 Analiza SWOT sfery przestrzennej na podstawie diagnozy Gminy Dmosin	10
Tabela 4 Cel strategiczny nr 1 w wymiarze społecznym.....	13
Tabela 5 Cel strategiczny nr 2 w wymiarze gospodarczym	14
Tabela 6 Cel strategiczny nr 3 w wymiarze gospodarczym	14
Tabela 7 Cel strategiczny nr 4 w wymiarze przestrzennym	15
Tabela 8 Cel strategiczny nr 5 w wymiarze przestrzennym	15
Tabela 9 Cel strategiczny nr 6 w wymiarze przestrzennym	16
Tabela 10 Cel strategiczny nr 7 w wymiarze przestrzennym	16
Tabela 11 Cel strategiczny nr 8 w wymiarze przestrzennym	17
Tabela 12 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 1 w wymiarze społecznym	18
Tabela 13 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 2 w wymiarze gospodarczym	19
Tabela 14 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 3 w wymiarze gospodarczym	20
Tabela 15 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 4 w wymiarze przestrzennym	20
Tabela 16 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 5 w wymiarze przestrzennym	21
Tabela 17 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 6 w wymiarze przestrzennym	22
Tabela 18 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 7 w wymiarze przestrzennym	22
Tabela 19 Planowane kierunki działań dla realizacji celu strategicznego nr 8 w wymiarze przestrzennym	23
Tabela 20 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 1.....	25
Tabela 21 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 2.....	30

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DMOSIN NA LATA 2023-2030

Tabela 22 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 3.....	31
Tabela 23 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 4.....	32
Tabela 24 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 5.....	35
Tabela 25 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego nr 6.....	36
Tabela 26 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego 7	37
Tabela 27 Oczekiwane rezultaty ze wskaźnikami ich osiągnięcia dla celu strategicznego 8	39
Tabela 28 Uchwały Rady Gminy Dmosin dotyczące zagospodarowania przestrzennego	60
Tabela 29 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	70
Tabela 30 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 1	79
Tabela 31 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 2	81
Tabela 32 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 3	81
Tabela 33 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 4	82
Tabela 34 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 5	84
Tabela 35 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 6	84
Tabela 36 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 7	85
Tabela 37 Szacunkowe koszty zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich potencjalne źródła finansowania w ramach celu strategicznego 8	86
Tabela 38 Dochody i wydatki w Gminie Dmosin w latach 2016-2021.....	87

Spis map

Mapa 1 Jednostki pomocnicze w Gminie Dmosin	43
Mapa 2 System transportu drogowego w Gminie Dmosin.....	44
Mapa 3 Formy ochrony przyrody w Gminie Dmosin.....	47
Mapa 4 Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w Gminie Dmosin	48
Mapa 5 Obszary Strategicznej Interwencji	49
Mapa 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dmosin	50
Mapa 7 Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie łódzkim	66